

Prognózovanie dane z príjmov právnických osôb v SR

január 2005

Zhrnutie

Daň z príjmov právnických osôb je dôležitou súčasťou daňovej sústavy Slovenska. Má významný podiel na príjmoch verejných financií a zároveň má zásadný vplyv na rozhodovanie podnikateľského sektora a tým na potenciálny rast ekonomiky. Hlavným zámerom tohto materiálu je prezentovať prístupy, ktoré používa IFP na prognózovanie dane z príjmov právnických osôb pre účely zostavenia štátneho rozpočtu a rozpočtu verejnej správy. Predmetom odhadu je daň na aktuálnej báze, pretože tá je relevantná z pohľadu zostavenia rozpočtu v metodike ESA 95. Materiál obsahuje aj prehľad zmien v legislatíve so zásadným vplyvom na výnos dane. IFP chce týmto materiálom prispieť aj k odbornej diskusii na túto tému, ktorá nie je na Slovensku zatiaľ dostatočne komplexná.

Autori:

Zdenko Krajčír	<i>zkrajcir@mfsr.sk</i>
Mária Galabová	<i>galabova@mfsr.sk</i>
Soňa Obrtálová	<i>sona_obrtalova@yahoo.com</i>
Scott Livermore	<i>slivermore@gmx.net</i>

Upozornenie:

Materiál prezentuje názory autorov, ktoré nemusia nutne odzrkadľovať názory Ministerstva financií SR. Za cenné pripomienky a komentáre ďakujeme sekcii daňovej a colnej MF SR, Daňovému riaditeľstvu SR, ako aj členom Výboru pre daňové prognózy. Za všetky ostávajúce chyby a omyly zodpovedajú výlučne samotní autori.

Obsah

ÚVOD.....	4
1. DAŇ Z PRÍJMU PRÁVNICKÝCH OSÔB V ROKOCH 1993-2004.....	5
1.1 ZÁKLADNÉ POJMY.....	5
1.2 PREHLAD PLNENIA A DISTRIBÚCIE DPPO MEDZI SUBJEKTY VEREJNEJ SPRÁVY	5
2. HLAVNÉ ZMENY V LEGISLATÍVE.....	8
2.1 OBDOBIE 1993-2003.....	8
2.2 DAŇOVÁ REFORMA V ROKU 2004.....	9
3. ŠPECIFIKÁ PROGNÓZOVANIA DPPO	11
3.1 ROZPOČET VS. SKUTOČNOSŤ	11
3.2 PROBLÉMY SPOJENÉ S PROGNÓZOVANÍM DPPO	12
3.2.1 Meranie zisku	12
3.2.2 Cyklický vývoj zisku	13
3.2.3 Zmeny v legislatíve.....	14
3.2.4 Transformácia ekonomiky a domáce špecifiká.....	14
4. HOTOVOSTNÁ VS. AKRUÁLNA DAŇ.....	15
4.1 METODIKA ESA 95	15
4.2 AKRUÁLNA VS. HOTOVOSTNÁ DPPO	16
5. METÓDY PROGNÓZOVANIA DPPO	19
6. KROK 1 - MAKROEKONOMICKÉ MODELOVANIE ZÁKLADNE DPPO	20
6.1 MAKROEKONOMICKÉ IDENTITY	20
6.2 VÝBER VHODNÉHO MODELU	21
6.3 KONŠTRUKCIA MODELU	24
6.4 ZÁVER	26
7. KROK 2 - PROGNÓZOVANIE DPPO	27
ZÁVER.....	33
ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY.....	34
PRÍLOHA Č.1 - Odhad exogénnych veličín.....	35
PRÍLOHA Č.2 - Porovnanie modelových výstupov.....	37
PRÍLOHA Č. 3 - Schéma prechodu od hospodárskeho výsledku (zisku) k DPPO a tlačivo k daňovému priznaniu k dani z príjmov PO	41
PRÍLOHA Č. 4 - Zoznam použitých skratiek.....	43

Úvod

Medzinárodné skúsenosti ukazujú, že niet dane, ktorá by sa prognózovala s väčšou mierou neistoty, ako daň z príjmov právnických osôb (DPPO). Skúsenosti Ministerstva financií SR a IFP sú podobné. Je to pochopiteľné vzhľadom na charakter dane. Jedným z dôvodov je, že napríklad odpočet daňovej straty alebo rôzne úľavy vnášajú do systému nelinearitu. Vzhľadom na to, že daňové systémy v jednotlivých krajinách sa v oblasti DPPO líšia a zároveň sú veľmi komplexné, neexistuje prakticky odborná literatúra, ktorá by poskytovala jednotný a spoľahlivý návod na prognózovanie. Zatiaľ ani mikrosimulačné metódy nevedli k presvedčivým výsledkom. Aj preto sa dá povedať, že odchýlky prognóz od skutočnosti nad 10% sú bežným javom vo svete.

DPPO tvorí podstatnú časť príjmov rozpočtu. Historický vývoj dane je značne nepravidelný a vykazuje pomerne nízku závislosť od vývoja makroekonomického prostredia. V roku 2004 sa na Slovensku realizovala daňová reforma, ktorá priniesla zásadné zmeny do zdaňovania ziskov právnických osôb. Existuje pomerne rozšírený názor, že výnos DPPO po reforme by mal rásť oveľa razantnejšie ako predtým, čo by malo byť jedným z dôkazov o benefitoch reformy. Na druhej strane, Slovensko sa usiluje o čo najskoršie členstvo v eurozóne, čomu zodpovedajú strednodobé ciele vlády v oblasti deficitu. Prípadné nadhodnotenie príjmov by mohlo tieto ciele vážne ohroziť, na druhej strane podhodnotenie by mohlo zbytočne narušiť politickú ako aj sociálnu udržateľnosť reforiem, ktoré so sebou konsolidácia verejných financií prináša.

Tento materiál prezentuje prístupy, ktoré IFP používa na prognózovanie DPPO pre potreby rozpočtu. Cieľom autorov je prispieť do diskusie o tejto problematike a vniesť viac transparentnosti do rozpočtového procesu. Autori dospeli k záveru, že momentálne nie je možné túto daň na Slovensku prognózovať s vysokou mierou pravdepodobnosti naplnenia. Jednako však veria, že má zmysel pracovať na koncepte, ktorý by umožnil v budúcnosti prognózovať DPPO s väčšou spoľahlivosťou a o to viac je odborná diskusia potrebná. Skôr ako prezentovať konkrétne prognózy, tento materiál má za cieľ poukázať na „rozumné“ tempo rastu výnosu, ktoré je možné v strednodobom horizonte očakávať.

V *prvej časti* materiálu sú vymedzené základné pojmy a prehľad vývoja DPPO. Poukazujeme na nerovnomerný rast výnosu a ako sa výnos delí medzi subjekty verejnej správy. Pochopiť, analyzovať a prognózovať žiadnu daň nie je možné bez základných znalostí legislatívy. *Druhá časť* preto prináša prehľad hlavných legislatívnych zmien s dopadom na výnos. Charakteristickou črtou prognózovania DPPO je obrovská miera neistoty ohľadom presnosti prognóz. Hoci je dokument plný dôkazov, v *tretej časti* sú zvlášť argumenty zhromaždené a utriedené. V diskusii o konkrétnych prognózach je ich treba mať na pamäti. V tomto dokumente je predmetom prognózovania DPPO na aktuálnej báze. Metodika ESA 95, ktorú používa EUROSTAT¹ a v ktorej sú definované maastrichtské kritériá verejného deficitu a dlhu, je založená na aktuálnom princípe. V podmienkach Slovenska sa výraznejšie začala implementovať metodika ESA 95 do rozpočtovania verejných financií až v posledných niekoľkých rokoch. Súvisí to s rozhodnutím vlády konsolidovať verejné rozpočty transparentným spôsobom a tiež si to vyžaduje členstvo v EÚ. Úmyslom IFP je postupne prezentovať v podobných materiáloch prognózovanie všetkých daní, ktoré rozpočtuje MF SR, pričom vždy sa bude jednať o aktuálne dane. *Štvrtá časť* je preto venovaná vysvetleniu rozdielov medzi daňami na aktuálnej a hotovostnej báze všeobecne, pričom zvlášť je definovaná aktuálna DPPO. Existuje viacero metód ako prognózovať DPPO a niektoré sú

¹ Štatistický orgán Európskej únie

v tomto materiáli, v *piatej časti*, naznačené. Nech sa však zvolí akýkoľvek spôsob, každý v princípe pozostáva z dvoch krokov. Prvý krok spočíva v prognóze daňovej základne, ktorou je v prípade DPPO zisk. Prístup IFP je popísaný v *šiestej časti*. Výsledkom účtovníctva podniku je hospodársky výsledok, v prípade, že je kladný, jedná sa o zisk, v opačnom prípade ide o stratu. Zisk alebo strata vstupujú na daňové priznanie a ďalej sa transformujú za účelom výpočtu daňovej povinnosti. Nutnosť druhého kroku pri prognóze DPPO spočíva v tom, že daňová povinnosť nie je jednoduchým súčinom zisku a sadzby dane. Výsledná daň je výsledkom úprav, na ktorých sa najviac podieľajú pripočítateľné a odpočítateľné položky, odpočet daňovej straty a daňové úľavy. Možnosti prognózovania hlavných položiek sú posúdené v *siedmej časti* materiálu.

1. Daň z príjmu právnických osôb v rokoch 1993-2004

1.1 Základné pojmy

Daň z príjmov právnických osôb patrí medzi priame dane dôchodkového typu. Priame dane sa vyznačujú tým, že priamo zaťažujú dôchodok alebo majetok daňového subjektu. DPPO je daň relatívna, stanovená percentom zo stanoveného základu, ktorým sú príjmy po odčítaní výdavkov na ich dosiahnutie, zabezpečenie a udržanie. Výška tejto dane teda závisí od výsledku hospodárenia daňovníka.

Zdanenie príjmov fyzických a právnických osôb je legislatívne upravené v **zákone č. 595/2003 Z.z. o dani z príjmov**, v znení neskorších predpisov, ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 2004. Tomuto zákonu predchádzal zákon č. 366/1999 Z.z. o daniach z príjmov, v znení neskorších predpisov, (s účinnosťou od 1. 1. 2000) a zákon č. 286/1992 Zb. o daniach z príjmov, v znení neskorších predpisov (účinný od 1. 1. 1993). Oba tieto zákony boli mnohokrát novelizované, pričom štruktúra a princípy zákona č. 366/1999 Z. z. a zákona č. 286/1992 Zb. boli prakticky totožné. Do 31.12.1992 daňové subjekty platili daň zo zisku.

Daňovníkmi dane z príjmov právnických osôb sú právnické osoby a subjekty, ktoré nie sú fyzickými osobami. Sú to napr. obchodné spoločnosti, štátne podniky, družstvá, obce, rôzne organizácie, ktoré nie sú založené alebo zriadené na podnikanie.

Predmetom dane sú príjmy (výnosy) zo všetkých činností a z nakladania s majetkom. Osobitne je vymedzený predmet dane u niektorých právnických osôb napr. u správcovských spoločností, vytvárajúcich podielové fondy, u verejných obchodných spoločností, FNM, NBS.

Základom dane je upravený hospodársky výsledok resp. rozdiel medzi príjmami a zákonom ustanovenými výdavkami. Príjmy vo všetkých možných formách sú zdaňované len raz a to vtedy, keď prechádzajú od ich tvorby k ich použitiu.

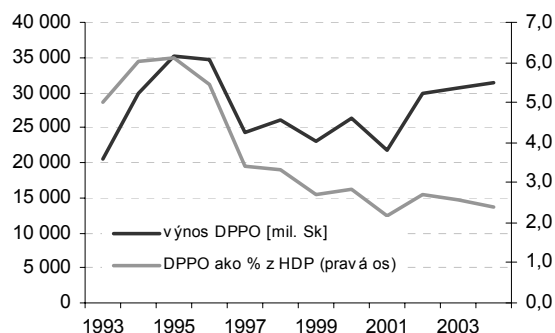
1.2 Prehľad plnenia a distribúcie DPPO medzi subjekty verejnej správy

Daň z príjmov právnických osôb tvorí významný podiel na zdrojoch rozpočtu. V roku 2004 bol jej výnos druhý najvyšší spomedzi daní hneď za DPH. Nasledujúca tabuľka a graf ukazujú celkový a relatívny podiel výnosov dane na HDP a na celkových daňových príjmoch verejných financií. DPPO a ostatné dane sú uvedené **na hotovostnej báze** tak, ako ich vykazuje Štátny záverečný účet (ŠZÚ) a ako ich širšia verejnosť vníma. V ďalšom texte zvlášť

upozorňujeme, kedy sa jedná o DPPO na aktuálnej báze, pretože tá je predmetom prognózovania v tomto dokumente.

Výnosy dane z príjmov právnických osôb 1993 – 2004 (hotovostné toky)

	Výnos DPPO [mil. Sk]	Index medzi-ročného rastu [%]	DPPO ako % z HDP	DPPO ako % z daňových príjmov VF
1993	20 542	-	5,0	21,6
1994	29 893	45,5	6,0	25,2
1995	35 231	17,9	6,1	24,4
1996	34 761	-1,3	5,4	23,1
1997	24 376	-29,9	3,4	15,6
1998	26 059	6,9	3,3	15,9
1999	22 999	-11,7	2,7	13,4
2000	26 351	14,6	2,8	14,1
2001	21 728	-17,5	2,2	12,1
2002	29 760	37,0	2,7	14,5
2003	30 639	3,0	2,6	14,1
2004	31 298*	2,2*	2,4**	***

* predbežný údaj
 ** za HDP aktuálny odhad IFP
 *** zatiaľ nie je dostupný údaj

Zdroj: SZÚ SR

Na prvý pohľad možno dospieť k dvom základným záverom. DPPO sa vyznačovala značne nerovnomerným vývojom, s tempom rastu od +45,5% v roku 1994 po -29,9% v roku 1997, pričom len v posledných dvoch rokoch sa vývoj zdanlivo stabilizoval (je to spôsobené aj tým, že preddavky sa v roku 2004 platili už pri sadzbe 19%). Druhým evidentným javom je celkový pokles dane na HDP.

Najdôležitejšou príčinou poklesu je zníženie sadzby dane zo 45% v roku 1993 postupne až na 19% v roku 2004. Poklesom ziskovosti spojeným s transformáciou ekonomiky možno do istej miery vysvetliť obdobie nominálneho poklesu dane. Ak však prijmem predpoklad, že pokles zisku je sprevádzaný poklesom HDP², klesajúci podiel DPPO na HDP musí súvisieť skôr so znížením miery zdanenia. Samozrejme, v skorších rokoch transformácie s veľkým podielom štátneho vlastníctva sa mohlo do veľkej miery jednať o umelo vykázané zisky s cieľom naplniť štátnu pokladnicu. Okrem toho aj zdokonaľovanie firiem v „kreatívnom účtovníctve“ mohlo trvať istý čas. V každom prípade si myslíme, že návrat k výnosom DPPO na úrovni 6% HDP je pri súčasnej legislatíve málo pravdepodobné.

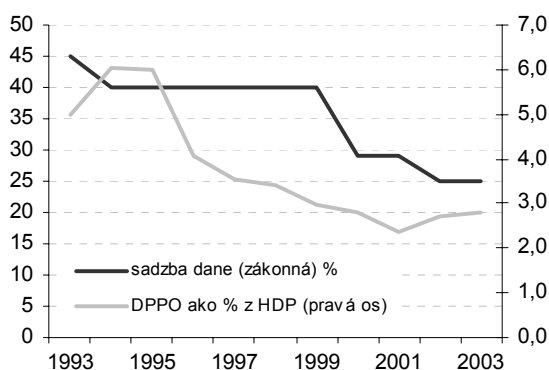
Medzi ďalšie faktory, ktoré mali vplyv na pokles dane na HDP, patrí najmä zavedenie možnosti umorovania straty a neskôr daňových úľav a oslobodení. Tieto faktory by naopak v dlhšom časovom horizonte (približne o 5 rokov) mohli aspoň čiastočne zvýšiť relatívny výnos na HDP. Údaje z daňových priznaní PO za posledné tri roky a predpoklad o pokračujúcej reštrukturalizácii ekonomiky svedčia o tom, že sa postupne znižuje objem vykazovanej straty. Daňová reforma v roku 2004 a vstup do EÚ zase výrazne znížili možnosti pre poskytovanie daňových úľav. Istý, nepopierateľne pozitívny vplyv by malo mať aj samotné výrazné zníženie sadzby dane, ktoré by malo znížiť motiváciu podnikov k obchádzaniu povinnosti platiť daň.

² Platí v strednodobom horizonte, v krátkom horizonte býva zisk značne volatilný, pretože zisková marža funguje ako nárazník oproti cyklickým výkyvom jednotkových pracovných nákladov a externým šokom (podrobnejšie v 3. časti).

Významným faktorom poklesu výnosu dane na HDP boli nesporne do roku 1999 aj vysoké úrokové miery. Podniky v podmienkach Slovenska boli a stále sú do veľkej miery závislé na úverových zdrojoch. Vysoké úrokové miery pri vysokej úverovej zaťažnosti firiem majú zákonite značne negatívny dopad na ziskovosť podnikov.

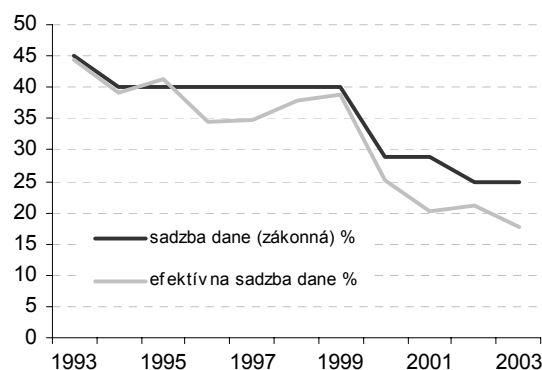
Uvedené je dobre dokumentované na nasledujúcich grafoch, ktoré prezentujú **akruálne veličiny**. Prvý graf ukazuje vývoj zákonnej sadzby DPPO a výnosu dane na HDP, čo je druh efektívnej sadzby. V období rokov 1996-1999 vidno značné prehĺbenie medzery, to znamená, že hoci sa sadzba dane nemenila, relatívny výnos dane klesal. V nasledujúcom období sa medzera opäť zúžila. Hoci nemožno vyvodiť definitívne závery z tohto pozorovania, s určitou mierou istoty možno tvrdiť, že príčinou môže byť rast a následne pokles úrokových mier po roku 1999, čo súvisí s reštrukturalizáciou bankového sektora a konsolidovaním verejných financií. Druhý graf porovnáva opäť zákonnú sadzbu, teraz však s podielom dane na zisku, čo je tiež istý druh efektívnej sadzby. Tu je blízkosť oboch kriviek väčšia a evidentné sú dve základné fázy divergencie. Tu možno zjednodušene povedať, že prvý odklon po roku 1995 efektívnej sadzby od zákonnej má na svedomí odpis daňovej straty a poskytnuté úľavy, po roku 1999 sú to najmä poskytnuté úľavy, ktoré súviseli s lákaním zahraničných investorov. Oba grafy poskytujú ešte jednu zaujímavú informáciu. Prvý graf zachytáva vývoj efektívnej sadzby, ktorá definíčne súvisí s vývojom ekonomiky a zároveň legislatívy. Efektívna sadzba je v tesnejšom vzťahu so zákonnou sadzbou na druhom grafe, pretože súvisí len s vývojom legislatívy (odpisy, úľavy, a pod.) Kombináciou prvého a druhého grafu je preto možné rozlíšiť pokles dane na HDP zapríčinený makroekonomickým prostredím od poklesu zapríčineným legislatívou.

Porovnanie sadzby dane a relatívneho podielu DPPO na HDP

Zdroj: MF SR

Porovnanie zákonnej a efektívnej sadzby DPPO

Zdroj: MF SR

DPPO patrila do roku 2004 medzi tzv. podielové dane. Znamenalo to, že celkový výnos sa delil medzi štátny rozpočet a obce. V zákone o štátnom rozpočte na príslušný rok bol stanovený percentuálny podiel obcí a ŠR na celkovom hotovostnom výnose. Napríklad v roku 2003 šlo do obcí 5,15% výnosu, v roku 2004 bolo prerozdelených 7,17% z hotovostných tokov do rozpočtov obcí.

Distribúcia výnosov dane z príjmov právnických osôb 1993 – 2004

	Výnos DPPO [mil. Sk]	DPPO prevedená do rozpočtov obcí [mil. Sk]	DPPO odvedená do ŠR [mil. Sk]	DPPO prevedená do rozpočtov obcí [%]	DPPO odvedená do ŠR [%]
1993	20 542		20 542	0,00	100,00
1994	29 893	1 477	28 416	4,94	95,06
1995	35 231	1 564	33 667	4,44	95,56
1996	34 761	1 200	33 560	3,45	96,55
1997	24 376	786	23 590	3,23	96,77
1998	26 059	1 358	24 701	5,21	94,79
1999	22 999	980	22 019	4,26	95,74
2000	26 351	1 227	25 125	4,66	95,34
2001	21 728	1 515	20 213	6,97	93,03
2002	29 760	1 851	27 908	6,22	93,78
2003	30 639	1 579	29 060	5,15	94,85
2004	31 298*	2 246*	29 052*	7,17	92,83

* predbežný údaj

Zdroj: SZÚ SR, MF SR

V roku 2005 bol spustený projekt fiškálnej decentralizácie. V rámci nej boli samospráve prisúdené miestne dane, pri ktorých majú subjekty samosprávy možnosť sami rozhodovať o výške a uplatnení daní. Hlavným zdrojom daňových príjmov samosprávy sa stal pevne určený percentuálny podiel na dani z príjmov fyzických osôb. Od tohto momentu plynie celý výnos DPPO len do štátneho rozpočtu.

Novým prvkom sa od roku 2004 stala možnosť asignácie podielu zaplatenej dane vo výške 2% aj pre právnické osoby. Ak daňovník podal žiadosť, správca dane previedol 2% zaplatenej dane na osobitné (verejnoprospešné) účely. Pre fyzické osoby bola daná táto možnosť prvýkrát v roku 2002, vtedy ešte vo výške 1% zaplatenej dane. Z hľadiska verejných financií je dôležité, že príjmom podielu zaplatenej dane sú organizácie zriadené na verejnoprospešný účel, ktoré nie sú subjektom verejnej správy. Výnos DPPO na hotovostnej báze je preto o túto sumu nižší. Oproti tomu výnos DPPO v metodike ESA 95 odvodom nie je ovplyvnený, ale na strane výdavkov verejnej správy sa zaznamená transfer voči neziskovým organizáciám vo výške odvedeného podielu dane. V roku 2004 poukázali právnické osoby celkovú sumu 569 mil. Sk na verejnoprospešný účel.

2. Hlavné zmeny v legislatíve

2.1 Obdobie 1993-2003

V roku 1993 prišla do platnosti nová daňová sústava, v rámci ktorej sa zaviedla daň z príjmov, ktorá nahradila dovtedy platné odvody zo zisku, dôchodkovú daň, poľnohospodársku daň zo zisku, daň zo mzdy a daň z príjmov z literárnej a umeleckej činnosti. Daň z príjmov obsahuje daň z príjmov fyzických osôb (DPFO) a daň z príjmov právnických osôb (DPPO).

Od zavedenia novej daňovej sústavy sa uskutočnili mnohé legislatívne zmeny v oblasti DPPO. Z pohľadu výnosu dane sú najdôležitejšie zmeny v oblasti sadzby dane, daňových odpisov, umorovania straty a daňových úľav, oslobodení a stimulov.

Sadzba dane bola v roku 1993 stanovená na 45%, nasledujúci rok bola znížená na 40%. Po dlhšej prestávke bola znížená v roku 2000 na 29% a opätovne v roku 2002 na 25%. Okrem toho v roku 2000 daňovníci, ktorí zabezpečovali poľnohospodársku výrobu a ktorých tržby z rastlinnej a živočíšnej výroby, vrátane ďalších činností nadväzujúcich na túto výrobu, tvorili viac ako 50% z celkových tržieb, si mohli uplatniť zníženú sadzbu dane vo výške 15%.

Od roku 1994 bolo umožnené **umorovanie straty**. V roku 1995 sa zaviedlo rovnomerné umorovanie straty iba počas piatich bezprostredne nasledujúcich období.

Oblasť **daňových úľav**, oslobodení a stimulov má pestrú históriu. Podľa § 102 zákona č.511/1992 Zb. o správe daní a poplatkov a o zmenách v sústave územných finančných orgánov v znení neskorších predpisov (pre novovzniknuté subjekty), mohlo ministerstvo celkom alebo sčasti oslobodiť od daní z príjmov novovzniknuté daňové subjekty, ktoré odvádzajú daň z príjmov do štátneho rozpočtu republiky. Okruh daňových subjektov a bližšie podmienky na oslobodenie ustanovila vláda Slovenskej republiky nariadením č. 145/1993 Z.z. o podmienkach oslobodenia daňových subjektov od dane z príjmov. V roku 1996 sa zaviedlo oslobodenie príjmov, ktoré pripadajú na výnos, získaný z dôvodu zníženia záväzku pri odpustení časti kúpnej ceny FNM, prípadne získaný Slovenským pozemkovým fondom pri prevode majetku štátu na iné osoby. V roku 1998 boli zavedené daňové úľavy na podporu investovania tak, že daňovník si mohol znížiť vykázanú daň každoročne až do výšky 75% za predpokladu splnenia podmienok uvedených priamo v zákone. Začalo sa uplatňovať nové nariadenie vlády č. 192/1998 Z.z. o podmienkach oslobodenia novovzniknutých daňových subjektov od dane z príjmov. Zákon č. 366/1999 Z.z. o daniach z príjmov v § 35 a § 35a umožňoval tzv. daňový úver pre investorov na dobu 5, resp. 10 rokov. Výška úveru a podmienky poskytovania úveru boli upravené priamo v zákone, čím sa upravili podmienky dovtedajších daňových úľav. Od roku 2002 bolo v zákone o daniach z príjmov ustanovené, že poskytovanie daňového úveru musí byť v súlade so zákonom č. 231/1999 Z.z. o štátnej pomoci. Zákon č. 565/2001 Z.z. o investičných stimuloch zaviedol pre príjemcov investičných stimulov nové úľavy na dani podľa § 35b a § 35c zákona o daniach z príjmov, ktoré sú poskytované v súlade s pravidlami štátnej pomoci.

2.2 Daňová reforma v roku 2004

Nový zákon č. 595/2003 Z.z. o dani z príjmov, ktorý nadobudol účinnosť od 1.1.2004, sa stal kľúčovým pilierom daňovej reformy. Tento zákon značne zjednodušil legislatívu zdaňovania príjmov, odstránil všetky ustanovenia o daňových úľavách a zaviedol jednotnú 19% sadzbu pre fyzické i právnické osoby. Cieľom tzv. rovnej dane bolo zdaňovať všetky druhy príjmov bez ohľadu na druh ekonomickej aktivity. Z dôvodu zamedzenia dvojitého zdaňovania bola zrušená daň z dividend, čím sa dosiahlo, že príjmy z kapitálu budú zdanené iba raz a to na úrovni ziskov spoločností. Tým došlo k podstatnému zníženiu efektívneho zdanenia výnosov z kapitálu, oproti roku 2003 až o 17,3 percentuálneho bodu.

Daňové zaťaženie právnických osôb												
[%]	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Sadzba DĽPO	45,0	40,0	40,0	40,0	40,0	40,0	40,0	29,0	29,0	25,0	25,0	19,0
Daň z dividend	25,0	15,0	15,0	15,0	15,0	15,0	15,0	15,0	15,0	15,0	15,0	0,0
Efektívne zdanenie výnosov kapitálu	58,8	49,0	49,0	49,0	49,0	49,0	49,0	39,7	39,7	36,3	36,3	19,0

Zdroj: výpočty IFP

Nový zákon je tiež koncipovaný priaznivejšie pre podnikateľské prostredie v porovnaní so stavom do roku 2003 v oblasti konštrukcie základu dane. Sú zavedené voľnejšie pravidlá pre odpisovanie hmotného a nehmotného majetku, pre umorovanie daňovej straty, pre uznávanie daňových výdavkov a pod.

Zákon znížil počet odpisových skupín z piatich na štyri, pričom majetok pôvodne zaradovaný do piatej odpisovej skupiny sa včleňuje do štvrtej. Pri rovnomernom odpisovaní je ročný odpis v každom zdaňovacom období rovnaký na rozdiel od predošlej úpravy, keď mohol byť odpis v prvom roku uplatnený len v polovičnej výške. V prípade odpisovania osobných dopravných prostriedkov zákon zrušil maximálnu cenu pre účely ich odpisovania. Zrušil sa aj limit pre daňovú uznateľnosť nájomného pri dopravných prostriedkoch pri finančnom lízingu. Výdavky na reklamu sú daňovo uznateľnými nákladmi v plnej výške, pokiaľ sú vynaložené na dosiahnutie príjmov. Nový zákon zrušil podmienku zaplatenia pre posudzovanie daňovej uznateľnosti vybraných nákladov, podmienka zaplatenia zostáva pri nájomnom a províziách hradených fyzickým osobám. Zákon o dani z príjmov obsahuje voľnejšiu a jednoduchšiu úpravu odpočtu daňovej straty v porovnaní s predchádzajúcimi obdobiami. Od roku 2004 môže daňovník od základu dane odpočítavať každú daňovú stratu, a to počas bezprostredne nasledujúcich najviac piatich rokov bez povinnosti rovnomerného rozlíšenia vo výške 1/5 ročne a následnej povinnosti preinvestovania odpočítanej daňovej straty.

Je dôležité si uvedomiť, že čo je z krátkodobého hľadiska priaznivejšie pre podnikateľský sektor, môže mať najmä z krátkodobého hľadiska opačný efekt na verejné financie. Vyššia možnosť zarátania výdavkov do nákladov automaticky znižuje základ dane a teda aj daň samotnú. Niektoré faktory, ako daňové odpisy majetku, spôsobia najmä časový posun, keďže vyššie daňové odpisy v prvých rokoch odpisovania automaticky znamenajú nižšie v neskorších rokoch. Samozrejme, zo všetkých opatrení, ktoré sú priaznivé pre podnikanie, sa v dlhodobom horizonte očakáva pozitívny efekt aj pre verejné financie.

V záujme daňovej transparentnosti a minimalizácie trhových deformácií sa eliminovali v maximálnej miere rôzne výnimky, oslobodenia od dane a špeciálne režimy. Od 1.1.2004 je možné poskytnúť subjektom úľavy na dani iba za účelom investičných stimulov, ktoré musia byť odsúhlasené Európskou komisiou, schválené vládou SR a poskytnuté na základe rozhodnutia Ministerstvom hospodárstva SR o poskytnutí investičných stimulov. Uvedené úľavy na dani pre príjemcov investičných stimulov sa použijú na daňovníkov, ktorým bude vydané rozhodnutie o poskytnutí investičných stimulov obsahujúce úľavu na dani najneskôr do 31.decembra 2006.

Do roku 2003 mali daňovníci možnosť odpočítať si od základu dane aj nimi poskytnuté dary, príspevok pre združenie právnických osôb a náklady na reklamu do relatívne určenej maximálnej sumy. V novom zákone už táto možnosť neexistuje, ale výdavky na reklamu sú daňovo uznateľné v plnej výške. Možnosť prispievania právnických osôb na verejnoprospešné účely však nezanikla, len sa deje transparentnejším spôsobom. Od roku 2004 môžu platitelia DPPO poukázať 2% zaplatenej dane na osobitný účel registrovanej právnickej osobe.

3. Špecifiká prognózovania DPPO

Ako bolo spomínané v úvode, neexistuje daň, ktorá by sa prognózovala s väčšou mierou neistoty, ako DPPO. V tejto časti o tomto uvádzame dôkazy a hlavné dôvody.

3.1 Rozpočet vs. skutočnosť

Pri hodnotení úspešnosti prognózovania daní je prirodzene najpoužívanejším ukazovateľom porovnanie rozpočtovaných hodnôt so skutočným plnením. Nasledovná tabuľka toto porovnanie ukazuje zvlášť za DPPO a zvlášť za celkové daňové príjmy štátneho rozpočtu. Jedná sa o dane na hotovostnej báze, pretože v minulosti sa na aktuálnej báze nerozpočtovali.

Úspešnosť rozpočtovania DPPO 1993 – 2004

	Výnos DPPO do ŠR [mil. Sk]	DPPO v zákone o ŠR [mil. Sk]	% plnenia ŠR
1993	20 542	32 400	63,4
1994	28 416	24 238	117,2
1995	33 667	32 976	102,1
1996	33 560	37 900	88,5
1997	23 590	40 500	58,2
1998	24 701	27 326	90,4
1999	22 019	27 750	79,3
2000	25 125	24 500	102,5
2001	20 213	18 602	108,7
2002	27 908	22 800	122,4
2003	29 060	29 300	99,2
2004	29 052	22 000	132,1

Priemerná absolútna odchýlka = 20,9% Zdroj: ŠZÚ, MF SR

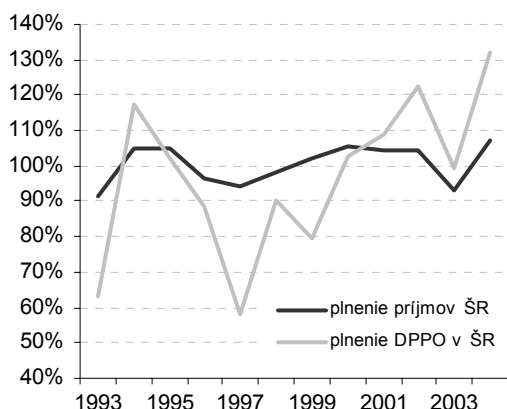
Úspešnosť rozpočtovania daňových príjmov ŠR 1993 – 2004

	Daňové príjmy ŠR [mil. Sk]	Daňové príjmy v zákone o ŠR [mil. Sk]	% plnenia ŠR
1993	86 665	94 938	91,3
1994	110 566	105 280	105,0
1995	136 513	129 846	105,1
1996	140 129	145 066	96,6
1997	145 528	154 606	94,1
1998	152 978	155 636	98,3
1999	160 437	156 636	102,4
2000	173 826	165 006	105,3
2001	165 073	158 087	104,4
2002	188 844	180 698	104,5
2003	200 155	215 604	92,8
2004	209 481	195 238	107,3

Priemerná absolútna odchýlka = 5,1% Zdroj: ŠZÚ, MF SR

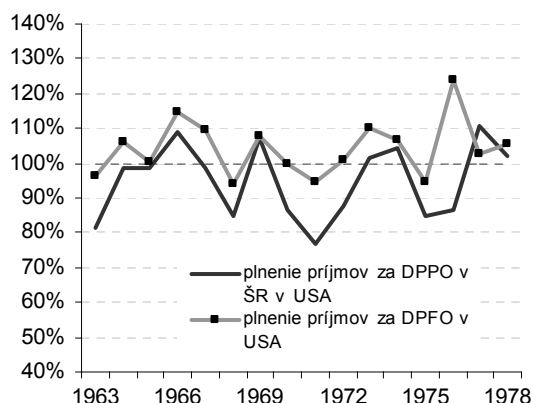
Na prvý pohľad je evidentná veľmi nízka úspešnosť prognózovania DPPO, pričom markantný je tiež rozdiel oproti výsledkom prognózovania za celkové daňové príjmy. Za obdobie 1993-2004 je priemerná absolútna odchýlka skutočnej a rozpočtovanej DPPO 20,9%, pričom u celkových daní je „len“ 5,1% a u celkových daní bez DPPO 4,2%. Do istej miery tento ukazovateľ môže byť skreslený tým, že sú porovnávané len riadne schválené rozpočty so skutočným plnením, pričom v priebehu roka mohlo dôjsť k zmenám legislatívy, s ktorými rozpočet pôvodne nepočítal. DPPO je však preddavkovo platená ročná daň, takže riziko nekorektného porovnávania je minimálne. Nasledovné grafy ukazujú podobné porovnanie aj v USA za obdobie 1963-1978 (ďalšie roky nemáme k dispozícii).

Úspešnosť rozpočtovania daňových príjmov ŠR a DPPO v SR v rokoch 1993 – 2004

Zdroj: ŠZÚ, MF SR

Úspešnosť rozpočtovania DPPO v USA v rokoch 1963 – 1978

Zdroj: Congressional Budget Office

Hoci bolo v USA pri prognózovaní daní rozpätie neúspešných odhadov od skutočnosti menšie ako na Slovensku, DPPO má bilanciu s priemernou absolútnou odchýlkou 10,7% v sledovanom období tiež oveľa horšiu ako napríklad DPFO s odchýlkou 6,3%³. Vo Veľkej Británii mala absolútna odchýlka pri DPPO v rokoch 1980-2000 hodnotu 6,4%, pričom za posledných desať rokov došlo k zhoršeniu na 6,7%. Pri medzinárodnom porovnaní je nutné si uvedomiť, že USA a VB majú dlhodobu neporovnateľne stabilizovanejší ekonomický systém a to isté platí o údajovej základni a analytických kapacitách. Na Slovensku je k dispozícii iba krátky časový rad s množstvom zmien v legislatíve a teda bez možnosti tieto zmeny aspoň približne odhadnúť.

3.2 Problémy spojené s prognózovaním DPPO

3.2.1 Meranie zisku

Každý koncept prognózovania DPPO, ktorý chce mať oporu v ekonomickej teórii, sa musí vysporiadať s problémom hľadania súvislosti medzi makroekonomickým prostredím a vývojom zisku v danej ekonomike. Inými slovami, hľadá sa makroekonomická základňa, ktorá sa definične približuje k hospodárskemu výsledku podnikov a zároveň štatisticky významne popisuje jeho vývoj. Komponenty tejto makroekonomickej základne sú predmetom štandardných makroekonomických prognóz. Toto prepojenie potom umožňuje simulovať scenáre dopadu externých či domácich šokov na výnos dane. Často je týmto spôsobom a s podobným využitím prepojená reálna ekonomika so sektorom verejných financií v rámci komplexnejších makroekonomických modelov.

V medzinárodných komparáciách ziskovosti korporátneho sektora sa najčastejšie používa hrubý, respektíve čistý prevádzkový prebytok. Tento agregát národných účtov sa používa vzhľadom na to, že ESA 95, respektíve SNÚ 93⁴ sú harmonizované štatistické rámce, ktoré aplikujú všetky vyspelé krajiny. Porovnanie na základe agregovaných údajov z podnikového účtovníctva a daňových priznaní nemá vypovedaciu schopnosť vzhľadom na odlišné národné metodiky a praktiky.

³ Celkové daňové príjmy sme nemali k dispozícii

⁴ Systém národných účtov

Čistý prevádzkový prebytok vyplýva zo základnej identity tvorby dôchodkov:

$$HDP = M + \check{C}PP + \check{C}ZD + D - Sub + A \quad (1)$$

kde M sú mzdy a platy zamestnancov vrátane daní z príjmu a odvodov, $\check{C}PP$ je čistý prevádzkový prebytok, $\check{C}ZD$ je čistý zmiešaný dôchodok, D sú dane z produkcie a dovozu (nepriame dane), Sub sú subvencie a A je spotreba fixného kapitálu (amortizácia).

Čistý prevádzkový prebytok je zjednodušene to, čo ostane firme z výnosov po odrátaní nákladových položiek na faktory práce (mzdy) a fyzického kapitálu (odpisy). Keďže dôchodky plynúce výrobným faktorom spolu tvoria pridanú hodnotu a tá je ocenená v základných cenách, pričom HDP je ocenené v trhových cenách, rozdiel medzi nimi musí byť krytý pripočítaním nepriamych daní a odpočítaním subvencií od pridanej hodnoty. Čistý prevádzkový prebytok sa týka korporátneho sektora, t.j. právnických osôb a čistý zmiešaný dôchodok sa týka nekorporátneho sektora, t.j. fyzických osôb. Zmiešaný dôchodok sa nazýva preto, že v prípade fyzických osôb nie je možné rozlíšiť, aká časť dôchodku plynie podnikateľovi ako jeho odmena za vykonanú prácu a aká časť ako odmena vlastníka kapitálu.

Hlavným problémom prevádzkového prebytku ako aproximácie hospodárskeho výsledku PO je fakt, že je meraný reziduálne. V národných účtoch sa väčšinou v praxi používa prístup, keď sa od pridanej hodnoty odpočítajú náklady na mzdy a ostatné náklady, ktoré sú ľahšie merateľné. Z toho vyplýva, že neistota o veľkosti prevádzkového prebytku je znásobená chybou merania ostatných zložiek pridanej hodnoty na agregátnej úrovni. Ťažkosti ohľadom merania amortizácie v NÚ dokonca spôsobujú, že pri medzinárodných porovnaníach ziskovosti sa používa skôr hrubý prevádzkový prebytok. Navyše, prevádzkový prebytok v sebe obsahuje náklady v podobe úrokov, nájomného a poplatkov, ktoré podnik musí zaplatiť za požičané alebo prenajaté aktíva a tiež výnosy, ktoré naopak podniku plynú zo zapožičania alebo prenájmu aktív. Očistenie si vyžaduje detailnejšie členenie, ktoré poskytuje identita rozdelenia prvotných dôchodkov. To je spojené s ďalšou neistotou okolo merania.

V neposlednom rade treba mať na pamäti, že zisk odvodený z NÚ je len hrubou aproximáciou hospodárskeho výsledku podnikov odvodeného z podnikového účtovníctva. Príčinou sú odlišné účtovné štandardy v oboch systémoch. Pri odhade proxy premennej zisku sme použili práve prístup založený na identitách NÚ, ktorý je popísaný v piatej časti materiálu.

3.2.2 Cyklický vývoj zisku

Veľké výkyvy časových radov premennej nie sú zrovna obľúbenou charakteristikou pre prognostikov. Práve vývoj zisku je v krátkom horizonte charakterizovaný vysokou mierou volatility. Zisk podnikov má totiž tendenciu sa správať ako nárazník voči externým šokom a cyklickým výkyvom jednotkových pracovných nákladov.

Trh práce sa spomedzi všetkých trhov vyznačuje najvyššou mierou rigidity. Mzdy sú nepružné najmä smerom nadol, prepúšťanie pracovníkov býva tiež často obmedzené legislatívou, čo v prípade cyklického poklesu ekonomiky automaticky znižuje produktivitu práce a zvyšuje jednotkové pracovné náklady. Zisková marža podnikov sa ekvivalentne znižuje v závislosti od podielu pracovných vstupov na celkovom produkte. V priebehu

cyklickej expanzie je tomu naopak, marža rastie. Samozrejme, v dlhšom horizonte fungujú prispôsobovacie mechanizmy a podiel zisku na celkovom produkte je pomerne stabilný⁵.

Externé šoky pôsobia na ziskové marže podobným spôsobom. Zvýšenie cien ropy zvyšuje cenu vstupov, pričom výrobca väčšinou nemá možnosť premietnuť zvýšenie nákladov ekvivalentne do ceny vlastnej produkcie. Klasickým príkladom je tiež zhodnotenie kurzu meny s negatívnym dopadom na zisk exportérov, opačný efekt má zhodnotenie meny na výrobcov orientovaných na domáci trh.

Miera, akou sa šoky prejavia na ziskoch na agregátnej úrovni, závisí značne od štruktúry ekonomiky. V ekonomike, kde sú zisky generované najmä exportérmi, výkyvy kurzu budú mať väčší dopad na zisk, ako v ekonomike, kde tomu tak nie je. Berúc do úvahy rozdelenie výrobcov na výrobcov tovarov a poskytovateľov služieb, výkyvy v kurze a cien energií majú väčší vplyv na tých prvých vzhľadom na to, že je u nich väčší podiel medzispotreby vo výrobnom procese ako u druhých. Naopak, u poskytovateľov služieb sa predpokladá relatívne väčší podiel pracovných vstupov, z čoho vyplýva väčší dopad fluktuácií jednotkových pracovných nákladov na ich marže.

3.2.3 Zmeny v legislatíve

Zmeny legislatívy, najmä keď sú časté a zásadné (ako je to v SR), sú hlavnou prekážkou pre výpočet elasticít daňových výnosov vzhľadom na makroekonomické premenné. Preto sa v praxi pri prognózovaní často miesto elasticity používa tzv. buyoancia. Elasticita vyjadruje zmenu v daňových príjmoch vo vzťahu k daňovej základni bez vplyvu zmien v legislatíve. Je definovaná ako percentuálna zmena v daňových príjmoch vzhľadom na percentuálnu zmenu v základni. Podobne je definovaná aj buyoancia, keďže je však ťažké kvantifikovať výlučne dopad zmeny legislatívy na výnos dane, respektíve oddeliť ho od vplyvu ekonomického vývoja, buyoancia v sebe obsahuje vplyv oboch faktorov.

Hlavným problémom zmien legislatívy u DPPO je ich nelineárny charakter. To znamená, že daňová základňa nereaguje stabilným a predpovedateľným spôsobom na vývoj makroekonomických premenných. Príčinou sú špeciálne daňové ustanovenia, ako pravidlá pre daňové odpisy, možnosť umorovania straty, pravidlá pre uchádzanie sa o daňové úľavy a oslobodenia a pod.

Napríklad zmena v uznávaní niektorých výdavkov za náklad za účelom zdanenia má vplyv na daňový základ dane, ale nie na čistý prevádzkový prebytok, pričom budúci vývoj oboch premenných nemusí korešpondovať. Možnosť umorovania daňovej straty má dopad na znižovanie základu dane nielen v závislosti od objemu vykázanej straty, ale najmä od toho, akým spôsobom je strata distribuovaná. Podobne udelenie daňových úľav sa viaže skôr na stanovené pravidlá a politické rozhodnutia ako na ekonomický vývoj. Tieto problémy sú v praktickej rovine popísané v siedmej časti dokumentu.

3.2.4 Transformácia ekonomiky a domáce špecifiká

Transformácia ekonomiky je zákonite spojená s hlbokými štrukturálnymi zmenami. Dochádza k obrovskej realokácii zdrojov od neproduktívnych aktivít ku ziskovým. Na druhej strane sa

⁵ To je mimo iného dôvodom, prečo sa pri odhade potencionálneho produktu používa najčastejšie Cobb-Douglasova produkčná funkcia v tvare $Y = TFP \cdot L^\alpha \cdot K^{(1-\alpha)}$, kde sú definične podiely dôchodkov pripadajúce na prácu (L) a kapitál (K) stabilné. TFP je súhrnná produktivita faktorov.

zvyšuje konkurencia v súvislosti s intergracným procesom, čo tlačí na zisky podnikov. Dochádza k privatizácii a deregulácii cien, čo sa môže prejavíť asymetricky na celkových ziskoch podnikov. Podstatný vplyv na domácu ekonomiku má prílev priamych zahraničných investícií. Navyše zmeny takéhoto rozsahu sa málokedy dejú stabilným tempom, najčastejšie dochádza ku štrukturálnym zlomom. Všetky tieto zmeny majú veľký, zároveň však nestabilný a málo predpovedateľný vplyv na ziskovosť podnikov.

Charakteristické pre podmienky Slovenska je aj vysoký podiel pomerne malého počtu podnikov na celkovom výnose DPPO. 27 subjektov, ktoré dosiahli za zdaňovacie obdobie 1997–2003 najvyšší základ dane, sa podieľali za rok 2003 svojim základom dane pred zdanením na celkovom základe všetkých právnických osôb na úrovni 46%, za rok 2002 vo výške 38% a rok predtým 34%. Váha týchto subjektov na výnose dane dynamicky vzrástla a navyše vývoj zisku u týchto subjektov je veľmi volatilný a preto ťažko prognózovateľný. Tento problém ilustruje nasledujúca tabuľka, ktorá ukazuje tempo rastu základu dane PO, pričom ide o päť subjektov s najvyšším základom dane pred zdanením v roku 2003. Napriek týmto nedostatkom, ďalšie skvalitňovanie prognóz DPPO smeruje aj cez mikroekonomické analýzy najväčších daňovníkov.

Tempá rastu základu dane právnických osôb pred zdanením 5 najväčších daňových subjektov v roku 2003 (%)						
Daňový subjekt	1998	1999	2000	2001	2002	2003
1. subjekt	17	28	-57	-43	310	41
2. subjekt	-	-	-	-97	-92	397 867
3. subjekt	x	-	68	-8	51	28
4. subjekt	-42	-100	-	-24	60	-14
5. subjekt	-	-	459	122	107	38

x' - v predchádzajúcom roku nie je známa hodnota alebo neexistoval daňový subjekt

' - nie je možné interpretovať tempo rastu kvôli hodnote základu dane pred zdanením menšej alebo rovné nule

Zdroj: MF SR,

DR SR

4. Hotovostná vs. akruálna daň

4.1 Metodika ESA 95

Členské štáty EÚ majú povinnosť dvakrát ročne (vždy k 1. marcu a 1. septembru) vykázať a predložiť EUROSTATU údaje o hospodárení verejnej správy v súlade s medzinárodne platným štandardom pre zostavenie národných účtov ESA 95. Hlavnou informáciou sú údaje za deficit a dlh verejnej správy za uplynulý rok a účelom je posúdiť, či krajina nedosahuje nadmerný deficit.

Aplikácia metodiky ESA 95 si vyžaduje, aby daňové príjmy boli vykázané na akruálnej báze. Systém NÚ zachytáva transakcie v čase vzniku nároku (akruálna báza), to znamená vtedy, keď je ekonomická hodnota vytvorená, transformovaná alebo likvidovaná, alebo vtedy, keď pohľadávky a záväzky vznikajú, sú transformované alebo zrušené. Transakcia je teda zachytená v čase vzniku a nie vtedy, keď dochádza k platbe, čo je princípom hotovostnej bázy. V prípade daní to znamená, že napríklad daň a sociálne odvody odvedené z vyplatených miezd začiatkom januára sú príjmom verejného rozpočtu v januári toho istého roka na hotovostnej báze, ale príjmom predchádzajúceho roka na akruálnej báze, pretože súvisia s pridanou hodnotou a odvedeným výkonom za december toho istého roka.

Rozdiely medzi hotovostnou metodikou a metodikou ESA 95 pri vykazovaní hospodárenia verejnej správy spočívajú v troch základných okruhoch:

- Metodika ESA 95 striktne rozlišuje finančné a nefinančné transakcie, pričom finančné transakcie sú vylúčené. Napríklad to znamená, že príjem štátu z privatizácie nie je súčasťou príjmov verejnej správy podľa metodiky ESA 95, podobne ako úver poskytnutý vládou nie je súčasťou výdavkov.
- Druhou črtou metodiky ESA 95 je vyššie spomenuté zachytávanie transakcií v čase vzniku a nie v čase platby. Časové rozlíšenie transakcií sa v podmienkach zostavovania NÚ Slovenska týka najmä daní, sociálnych príspevkov a úrokov. Typickým príkladom v oblasti úrokov je nutnosť časového rozlíšenia pri dlhopisoch s nulovým kupónom (tzv. zerobonds), keď štát istinu i celý úrokový výnos platí až v deň splatnosti dlhopisu. Aby sa vo výdavkoch verejnej správy zachytili úrokové náklady dlhu na akruálnej báze, je nutné vypočítať ekvivalentný úrokový náklad na každý rok počas celej dĺžky splatnosti dlhopisu.
- Posledný rozdiel spočíva v tom, že niektoré toky sa vo verejných účtoch nezaznamenávajú, ale v NÚ sa v rámci zabezpečenia vybilancovania finančných a nefinančných účtov zachytávajú ako nefinančná transakcia. V prípade daní sa jedná o zaznamenanie kapitálových transferov verejnej správy voči súkromnému sektoru, čo je bližšie vysvetlené v nasledujúcej časti.

Nedá sa povedať, že by jedna metodika bola nadradená druhej, obe majú opodstatnenie v závislosti od cieľov analýzy a obe sa používajú aj pri analýzach verejných financií. Metodika ESA 95 poskytuje určite pravdivejší obraz o hospodárení vlády v danom roku a preto je v nej definované saldo verejnej správy pre účely posudzovania nadmerného deficitu a tzv. maastrichtských kritérií. V dlhodobom horizonte však medzi metodikami nie je podstatnejší rozdiel a naopak, hotovostná báza je zaujímavejšia, pretože ukazuje reálny stav účtov. Preto je aj tzv. maastrichtský dlh definovaný ako hrubý konsolidovaný dlh v nominálnej hodnote. Hotovostné toky sú napríklad tiež dôležité z pohľadu vplyvu verejných financií na agregátny dopyt (fiškálny impulz a pod.).

4.2 Akruálna vs. hotovostná DPPO

DPPO je ročná, preddavkovo platená daň. V danom roku má povinnosť podať právnická osoba do 31. marca daňové priznanie⁶, v ktorom vypočíta daňovú povinnosť za predchádzajúce zdaňovacie obdobie, ktorým je kalendárny rok, a zaplatí daň príslušnému daňovému úradu. Na základe tejto daňovej povinnosti platí stanoveným spôsobom od apríla do marca nasledujúceho roku preddavky na daň. V prípade, že po vyplnení daňového priznania PO zistí, že jej skutočná daňová povinnosť sa líši od preddavkov odvedených do rozpočtu, nastáva vyrovnanie dane. Ak zaplatila viac ako mala, čo sa pri nezmenenej sadzbe stáva v prípadoch, že jej medziročne klesol základ dane (zisk), požiada štát o vrátenie rozdielu. Naopak, ak zaplatila na preddavkoch menej (základ dane medziročne stúpol), rozdiel musí doplatiť štátu v rámci vyrovnania dane.

Z uvedeného vyplýva jedna zásadná vec. Hotovostné plnenie DPPO (hotovostný výnos) v danom roku nemá veľa spoločného so skutočnou daňovou povinnosťou (akruálny výnos), pretože tá sa zisťuje nasledujúci rok v čase podávania daňových priznaní. Preto sa aj notifikačné tabuľky o hospodárení verejnej správy predkladajú v dvoch kolách. Marcová

⁶ V podmienkach slovenskej legislatívy v určitých prípadoch môže byť termín k júnu alebo septembru, to však nie je z pohľadu analýzy podstatné.

notifikácia totiž obsahuje len predbežné údaje, pričom za DPPO sa vzhľadom na termín podávania daňových priznaní jedná vlastne o čistú prognózu. Definitívne údaje sa predkladajú až v septembrovej notifikácii a tie sú potom uvádzané v národných účtoch. Odtiaľ pochádza časový posun pri ročných NÚ. Rozdiel medzi DPPO na aktuálnej a hotovostnej báze ukazuje nasledujúca tabuľka. Je zrejmé, že v niektorých rokoch bol rozdiel naozaj významný.

Porovnanie DPPO na aktuálnej a hotovostnej báze										
[mil. Sk]	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
I. DPPO aktuálna	34 593	25 939	25 348	26 605	24 991	26 146	23 967	29 689	33 638	?
II. DPPO – hotovosť	35 231	34 761	24 376	26 059	22 999	26 351	21 728	29 760	30 639	31 298*
Rozdiel I. a II.	638	8 822	-972	-546	-1 992	205	-2 239	71	-2 999	?
Rozdiel [% z aktuálnej DPPO]	1,8	34,0	-3,8	-2,1	-8,0	0,8	-9,3	0,2	-8,9	?

* Predbežný údaj

Zdroj: ŠÚ SR, MF SR

Pri chápaní rozdielu medzi aktuálnymi a hotovostnými daňami je dôležité si uvedomiť jeden aspekt. O hotovostnom výnose niet pochýb. Tvorí ho všetko, čo k 31. decembru za danú daň príde do rozpočtu. Aktuálna daň za daný rok sa v princípe mení ešte dlhú dobu. Daňové priznania sú totiž „živé“ v tom zmysle, že daňovník môže podať dodatočné priznanie, keď v pôvodnom prišiel na chybu a tiež môže prísť k vyrúbeniu novej dane na základe daňovej kontroly, ktorá sa môže uskutočniť s odstupom niekoľkých rokov. V praxi sa to robí tak, že za definitívny údaj o aktuálnej dani za daný rok sa považuje údaj z agregovaných daňových priznaní kurčitému dňu pred termínom septembrovej notifikácie. Nasledovná tabuľka ukazuje opäť oficiálnu aktuálnu daň, tentokrát v porovnaní s tou istou aktuálnou daňou, ale zo zostavy agregovaných daňových priznaní v roku 2004 (riadky II. a III.).

Porovnanie DPPO aktuálnej a DPPO z daňových priznaní 1995 – 2003										
[mil. Sk]	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	
I. DPPO podľa národných účtov	34 586	26 393	26 096	26 500	25 012	26 268	23 952	29 496	33 872	
II. DPPO aktuálna	34 593	25 939	25 348	26 605	24 991	26 146	23 967	29 689	33 638	
III. Výsledná daňová povinnosť DPPO z daňových priznaní	34 356	25 911	25 302	25 193	25 312	25 163	26 006	28 696	33 870	
Rozdiel II. a III.	-237	-28	-46	-1 412	3 21	-983	2 039	-993	232	
Rozdiel [% z aktuálnej DPPO]	-0,7	-0,1	-0,2	-5,3	1,3	-3,8	8,5	-3,3	0,7	

Zdroj: ŠÚ SR, MF SR

V tabuľke tiež vidno, že ešte existuje rozdiel medzi aktuálnou daňou a daňou tak, ako je zaznamenaná v národných účtoch (riadky I. a II.). Rozdiel spočíva v tom, že v daňovom príjme pre NÚ je zaznamenaný celý predpis dane, čomu zodpovedá v súčasnosti riadok č.800 daňového priznania PO (daň po úľavách a po zápočte dane). Naproti tomu, aktuálna daň je definovaná ako predpis znížený o nevyhnutnú časť predpisu. Daňové subjekty totiž môžu daň priznať, ale nemusia ju niekedy zaplatiť, z čoho vznikajú nedoplatky. Aktuálna daň preto zachytáva daň v časovom rozlíšení, ktorá sa skutočne odvedie do rozpočtu. Z tohto dôvodu má kumulatívny výnos aktuálnej dane tendenciu sa v dlhom horizonte vyrovnávať s hotovostným výnosom. Daň podľa NÚ lepšie vystihuje celkové daňové zaťaženie subjektov. Tá časť dane v príjmoch verejnej správy, ktorá sa do rozpočtu nikdy nedostane a o ktorú je

akruálna daň navýšená, sa v NÚ na strane výdavkov verejnej správy kompenzuje kapitálovým transferom verejnej správy voči súkromnému sektoru. Je to vlastne dotácia, ktorú štát poskytol súkromnému sektoru tým, že nevymohol časť daňovej povinnosti. Pre úplnosť, akruálna daň i daň podľa NÚ v sebe ešte obsahujú zaplatené sankcie. Schematicky:

$Akruálna\ daň = Predpis\ dane * (1 - koeficient\ nevyožiteľnosti) + sankcie$

$Daň\ podľa\ NÚ = Predpis\ dane + sankcie$

Koeficient nevyožiteľnosti nedoplatkov na dani sa pre potreby notifikácie odhaduje na základe historických skúseností s úhradou nedoplatkov. Pritom platí zásada, že sa má jednať o realistické zachytenie miery vymožitelnosti nedoplatkov, preto sa pri výpočte koeficientu abstrahuje od prípadov, keď sa napríklad na úhradu nedoplatkov použil účelový transfer z výnosov z privatizácie.

Hoci je momentálne akruálna DPPO i DPPO podľa NÚ počítaná z riadku č.800 daňového priznania, myslíme si, že ekonomickej logike skôr zodpovedá riadok č.600 (daň pred uplatnením úľav). Daňové úľavy totiž podobne ako nevyožiteľné nedoplatky spĺňajú všetky atribúty dotácie vlády súkromnému sektoru.

Pre úplnosť dodávame, že v podmienkach zostavovania NÚ Slovenska sa „akrualizujú“ len sociálne odvody, daň z príjmu FO, daň z príjmu PO, DPH a spotrebné dane. U ostatných daní sa prijal predpoklad, s ktorým EUROSTAT súhlasil, že dane na hotovostnej báze sa rovnajú daniam na akruálnej. Tieto dane majú totiž relatívne malý výnos a navyiac pri nich dochádza k minimálnemu časovému posunu medzi priznaním a zaplatením dane.

V podmienkach Slovenska sa zatiaľ len málo potvrdzujú základné vzťahy medzi akruálnou daňou a samotným hotovostným plnením dane. Inými slovami, daňové priznania s malou spoľahlivosťou indikujú hotovostné plnenie a naopak. Problém ilustruje nasledujúca tabuľka, kde sú porovnávané údaje z daňového priznania (daňová povinnosť a saldo preplatiek/nedoplatkov na dani) a adekvátne časovo posunuté údaje z hotovostného plnenia (preddavky a vyrovnanie) DPPO. Percentuálne odchýlky sú pomerne vysoké.

Porovnanie hotovostného plnenia a údajov z daňových priznaní: preddavky a vyrovnanie								
Rok	Daň r.800 [mil. Sk]	Časovo súvisiace preddavky* [mil. Sk]	Rozdiel daň a preddavky [%]	Preplatiek dane [mil. Sk]	Nedoplatok dane [mil. Sk]	Saldo dane [mil. Sk]	Vyrovnanie** [mil. Sk]	Rozdiel vyrovnanie a saldo [%]
1997	25 302	22 819	-10	-4 207	5 301	1 094	1 384	26
1998	25 193	20 718	-18	-6 305	6 155	-150	1 199	-898
1999	25 312	20 613	-19	-4 478	6 035	1 557	4 545	192
2000	25 163	17 946	-29	-5 264	9 932	4 669	2 360	-49
2001	26 006	23 000	-12	-4 391	10 940	6 549	7 195	10
2002	28 696	25 327	-12	-4 105	9 947	5 842	5 621	-4
2003	33 870	-	-	-5 038	13 306	8 268	9 844	19

* apríl nasledujúceho roku – marec roku po nasledujúcom roku, súvisí s daňou z príslušného roku

Zdroj: DR SR

** vyrovnanie za nasledujúci rok, súvisí so saldom z príslušného roku, rok 2003 predbežne suma k 30. 9. 2004

5. Metódy prognózovania DPPO

Jestvuje viacero spôsobov, ako prognózovať DPPO. Jedným z nich je jednoduchý prístup založený na efektívnej daňovej sadzbe, ktorý možno zaradiť medzi makroekonomické prístupy. Základným predpokladom, o ktorý sa opiera je, že daňové príjmy rastú v súlade s rastom nominálneho HDP. Priemerná efektívna daňová sadzba sa uplatňuje na odhad zisku firiem a tým sa získa prognóza daňových príjmov nasledovným spôsobom:

$$DPPO_{t+1} = Z^+_t \left(\frac{HDP_{t+1}}{HDP_t} \right) EDS_{t+1} \quad (2)$$

kde Z^+ je zisk alebo pozitívny hospodársky výsledok, $DPPO$ predstavuje daň z príjmov právnických osôb, EDS je efektívna daňová sadzba⁷. EDS sa nastaví podľa hodnoty v predchádzajúcom období alebo sa odhadne tak, aby zachytila zmeny v daňovej politike. Táto metodika implicitne predpokladá jednotkovú elasticitu medzi daňovou základňou (ziskom firiem) a vysvetľujúcou premennou, v tomto prípade nominálnym HDP, rovnako ako aj jednotkovú elasticitu medzi daňovou základňou a daňovým výnosom.

Vynárajú sa dva koncepčné problémy, ktoré nabúravajú predpoklady oboch jednotkových elasticít. Prvým je, že zisk firiem je jedným z komponentov HDP meraným na základe dôchodkovej metódy. O jeho zvyšných faktoroch akými sú mzdy, úrokové platby a pod., tento prístup implicitne predpokladá, že ich podiel na HDP ostáva v predikovanom období konštantný a teda samotný zisk rastie rovnakým tempom ako HDP. Zatiaľ čo predpoklad jednotkovej elasticity daňovej základne a jej vysvetľujúcej premennej (HDP) môže byť v dlhom období opodstatnený, v krátkom období platí zriedka (viac v 3. časti).

Druhým elementom, ktorý môže skresľovať výslednú prognózu, je odhad efektívnej daňovej sadzby. Ak nedochádza k zmenám v oblasti daňovej legislatívy a navyše zákon nepovoľuje rozličné výnimky a oslobodenia, ktoré nie je možné inak ako intuitívne zachytiť, je táto poznámka bezpredmetná. Ak však v skutočnosti dôjde i k menším daňovým úpravám, je pomerne komplikované tieto zmeny zakomponovať. Zníženie daňovej sadzby v legislatíve o jeden percentuálny bod nebude pravdepodobne zodpovedať poklesu o percentuálny bod v efektívnej daňovej sadzbe. Problém je možné sčasti riešiť zodpovedajúcou percentuálnou zmenou EDS . Rozhodujúcim problémom nie je samotná sadzba dane, oveľa náročnejšie je zohľadnenie zmien týkajúcich sa daňových úľav alebo oslobodení od dane.

Medzi ďalšie prístupy, ktoré sa zaoberajú modelovaním DPPO s využitím makroekonomických indikátorov, patria prístupy založené na daňovej elasticite/buyoancie, ekonometrickej techniky alebo odvodenia z jednoduchej identity. Posledne zmieneny prístup je použitý v tomto materiáli.

Veľký potenciál v sebe môžu mať za istých podmienok mikrosimulačné modely. Adaptácia tejto metodiky by sa mohla úspešne osvedčiť na agregátnej úrovni v prípade, keby malému počtu firiem pripadal značný podiel na celkovom úhrne výnosu dane odvedenej do rozpočtu alebo pri dostupnosti kategorizovaných údajov, v ktorých sú firmy členené podľa odvetví alebo iných špecifických skupín (na základe príjmov, veľkosti aktív, regiónu, a pod.),

⁷ $EDS_t = \frac{DPPO_t}{Z^+_t}$

pričom ich očakávaný výnos by bolo jednoduchšie predpokladať. Ako bolo povedané v 3. časti, problémom je, že i keď na Slovensku existuje 27 podnikateľských subjektov, ktorých úhrn na celkových daňových príjmoch právnických osôb činí cca 46%, prílišná volatilita dát zatiaľ nedáva priestor na praktické využitie, ktoré by mohlo viesť k presnejším odhadom. V súvislosti s existenciou kategorizovaných skupín je potrebné poznamenať, že zatiaľ údaje nie sú k dispozícii.

6. Krok 1 – Makroekonomické modelovanie základne DPPO

6.1 Makroekonomické identity

Ako bolo v úvode spomínané, prognózovanie DPPO začína hľadaním a odhadom vhodnej daňovej základne. Zákon za základňu považuje hospodársky výsledok firiem, teda rozdiel medzi príjmami a výdavkami (resp. výnosmi a nákladmi).

Postup, ktorý bol nami uplatnený, vychádza z kladného hospodárskeho výsledku (zisku) firiem, tak ako je uvedený v daňových priznaniach. Na jeho výpočet bolo potrebné skonštruovať pomocnú premennú (tzv. proxy) slúžiacu na aproximáciu zisku, keďže ten nie je možné bežným spôsobom odhadnúť. Proxy sa získa pomocou identity, ktorá ju prepojuje s ostatnými makroekonomickými veličinami vplyvujúcimi na zisk firiem. Aktuálny zdaniteľný zisk firiem sa môže od proxy premennej odlišovať v závislosti od distribúcie zisku alebo straty v rámci jednotlivých firiem a v závislosti od účtovníckych praktík, ako i dostupnosti samotných dát. Sledom jednotlivých krokov v daňových priznaniach sa z takto vypočítaného zisku firiem, ktorý predstavuje požadovaný základ dane, ďalej odhadne daňová povinnosť a výsledný daňový výnos. Postup na úrovni daňových priznaní je prezentovaný v 7. časti.

Je potrebné si uvedomiť, že výnos dane z príjmov právnických osôb je odvádzaný domácimi, ako i zahraničnými podnikateľskými subjektami, na ktoré sa vzťahuje domáca daňová legislatíva. Majú sa na mysli zahraničné firmy, ktoré majú napr. svoje sídlo alebo miesto vedenia uvedené na Slovensku napriek tomu, že ich celková podnikateľská činnosť je vykonávaná mimo územia Slovenska, prípadne domáce firmy, ktorých príjem plynie i zo zdrojov v zahraničí. Tu je vhodné položiť si otázku, či bude model pracovať s hrubým národným dôchodkom alebo s hrubým domácim produktom. V modeloch popísaných podrobnejšie neskôr sa za národný dôchodok považuje HNP napriek tomu, že výpočty sa uskutočnili aj s HDP.

$$HNP = HDP + PDZ, \quad (3)$$

kde *HDP* je hrubý domáci produkt, *HNP* je hrubý národný dôchodok a *PDZ* predstavujú prvotné dôchodky so zahraničím.

Východiskovým bodom je identita (1) bližšie popísaná v 3. časti, ktorá vyplýva z ročných národných účtov na základe dôchodkovej metódy:

$$HDP = M + \check{C}PP + \check{C}ZD + D - Sub + A$$

kde *M* sú mzdy a platy zamestnancov vrátane daní z príjmu a odvodov, *ČPP* je čistý prevádzkový prebytok, *ČZD* je čistý zmiešaný dôchodok, *D* sú dane z produkcie a dovozu (nepriame dane), *Sub* sú subvencie a *A* je spotreba fixného kapitálu (amortizácia).

Ďalším základným vzťahom v NÚ je identita rozdelenia prvotných dôchodkov.

$$HDP + PDZ = M + N + \dot{U} + Div + A + RZ + D - Sub, \quad (4)$$

kde N - nájomné, \dot{U} - úroky, Div - dividendy, RZ - reinvestované zisky korporácií.

Je dôležité zdôrazniť, že výsledkom makroekonomických identít je zisk podľa národných účtov. Definične, hoci s prihliadnutím uvedených rozdielov v metodike a v postupoch účtovania, zodpovedá hospodárskemu výsledku, t.j. rozdielu medzi ziskom a stratou z daňových priznaní. Tento fakt musí byť v modeli taktiež zohľadnený.

6.2 Výber vhodného modelu

S využitím identít (1) a (4) bolo skonštruovaných niekoľko jednoduchých modelov na odhad zisku firiem. Identifikované modely predstavujú v podstate kombináciu jednotlivých komponentov HDP, či už na strane tvorby alebo rozdelenia dôchodkov a v samotnom jadre sa nelíšia. Základ tvorí dôchodková metóda, ktorá bolo rozšírená o niekoľko faktorov, ktoré môžu mať vplyv na zisk firiem a je ich preto potrebné v úvahe zohľadniť. Každý model bol testovaný pre HNP aj pre HDP.

Prvý model Z^+_1 je vyššie analyzovaná dôchodková metóda.

$$Z^+_1 = HNP - M - A - D + Sub \quad (5)$$

$$Z^+_2 = HNP - M - \check{C}ZD - A - D + Sub \quad (6)$$

Na rozdiel od predošlej verzie, tu do vzťahu vstupujú zmiešané dôchodky, ktoré sa vzťahujú na osoby, ktoré samostatne podnikajú.

$$Z^+_3 = HNP - M - \check{C}ZD - DM^{nfk} - A - D + Sub \quad (7)$$

Koncept popísaný vyššie bol ďalej rozšírený o dôchodky z majetku DM^{nfk} , ktoré prináležia firmám. Patria sem úroky, dividendy, nájomné... Sú to príjmy, ktoré plynú z titulu vlastníctva finančných aktív alebo hmotných nevyrobených aktív. Napr. v prípade, že firma čerpá úver, úroky, ktoré musí splácať, je možné zohľadniť vo výdavkoch, čím sa základ dane znižuje.

$$Z^+_4 = HNP - M - DM^T - A - D + Sub \quad (8)$$

V modeli Z^+_4 sa zisk firiem identifikuje, ak sa navyše dôchodok, ktorý ostane po abstrahovaní príjmov domácností a vlády, upraví aj dôchodky z majetku za všetky 3 sektory.

$$Z^+_5 = HNP - M - DM_p^{nfk} - A - D + Sub \quad (9)$$

Z^+_5 vyčleňuje splátky úverov poskytnuté bankou alebo výdavky, ktoré plynú z prenájmu pôdy... V porovnaní s Z^+_3 nerozlišuje zmiešané dôchodky od platov a sociálnych odvodov.

$$Z^+_6 = HNP - M - DM_z^{ns} - DM_p^{nfk} - A - D + Sub \quad (10)$$

Šiesty model Z^+_6 predpokladá, že na to, aby sa odhadol zisk firiem, je potrebné okrem pôvodných predpokladov vyčleniť aj zdroje, ktoré domácnosti poskytujú nepriamo podnikom tým, že majú peniaze uložené vo finančných ústavoch.

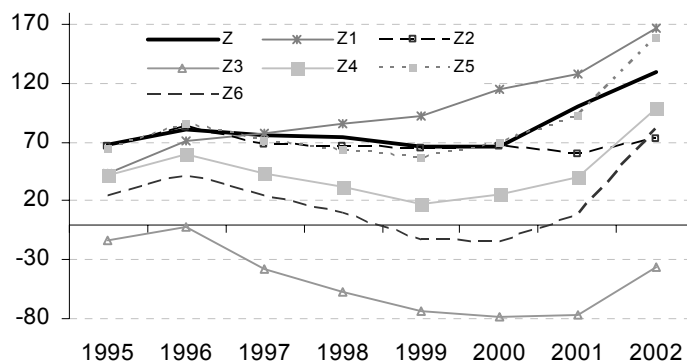
$$Z^+_7 = HNP - M - \check{C}ZD^{d^-} - DM_z^{ns} - DM_p^{nfk} - A - D + Sub \quad (11)$$

Posledná rovnica (11) je kombináciou predchádzajúcich rovníc, kde sa dôchodok znižuje aj o zmiešané dôchodky firiem.

Identity sú upravované tak, aby výsledky boli jednak ekonomicky interpretovateľné a predovšetkým porovnateľné. Rozhodujúce ostáva, či adaptovaný spôsob je prijateľný pre odhad ziskovosti podnikov a či môže tvoriť základ pre celkovú prognózu výnosu dane z príjmu právnických osôb.

Prezentované modelové výstupy sú skonštruované v období od roku 1994 do roku 2003, následne porovnané so ziskom a daňovým základom, ktorý je k dispozícii z údajov agregovaných daňových priznaní. Je potrebné poznamenať, že cieľovaná premenná je zisk firiem (pozitívny hospodársky výsledok, v daňovom priznaní uvedený v riadku č. 100), pretože od neho sa ďalej odvíjajú ďalšie kroky smerujúce k základu dane a v konečnom dôsledku aj výnosu dane.

Porovnanie zisku z daňových priznaní a zisku odhadnutého modelmi (mld. Sk)

Zdroj: MF SR, DR SR

Je zjavné, že model Z^+_5 sa javí byť najvhodnejšou aproximáciou hľadaného zisku firiem, hoci v ostatnom období sa jeho trajektória vzdáľuje od skutočne vykázaného zisku. V posledných rokoch sa modely Z^+_4 a Z^+_6 trendom najviac približujú realite.

Ďalej bol vykonaný test korelácie skutočného zisku a niektorých iných relevantných premenných s modelovými výstupmi, ktorým sa overovalo, či sa potvrdia alebo vyvrátia predošlé závery. Pre stručnú ilustráciu dávame k dispozícii nasledujúcu prehľadnú tabuľku.

Korelačné koeficienty podľa národného dôchodku – HNP

model	Z^+_1	Z^+_2	Z^+_3	Z^+_4	Z^+_5	Z^+_6	Z^+_7	Z^+_{HDP}
Zisk	0,96	0,15	0,09	0,96	0,99	0,94	0,03	0,85
Zisk pred uplat. úľav	0,96	0,14	0,02	0,95	0,98	0,94	-0,03	0,86
Daňový základ	0,94	0,09	0,10	0,95	0,97	0,93	0,04	0,84
Strata	-0,10	0,59	0,91	0,31	0,18	0,39	0,93	-0,35
Čistý zisk	0,55	0,59	0,84	0,83	0,76	0,87	0,84	0,31

Zdroj: MF SR

Korelačné koeficienty podľa národného dôchodku – HDP

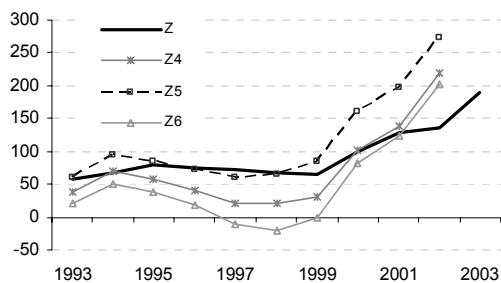
model	Z^+_1	Z^+_2	Z^+_3	Z^+_4	Z^+_5	Z^+_6	Z^+_7	Z^+_{HDP}
Zisk	0,95	0,34	0,13	0,97	0,99	0,97	0,07	0,85
Zisk pred uplat. úľav	0,95	0,31	0,05	0,96	0,98	0,97	0,00	0,86
Daňový základ	0,94	0,37	0,17	0,96	0,98	0,97	0,10	0,84
Strata	-0,13	0,49	0,88	0,28	0,15	0,27	0,91	-0,35
Čistý zisk	0,53	0,58	0,84	0,81	0,74	0,81	0,84	0,31

Zdroj: MF SR

Výstupy potvrdzujú, že najvyššiu koreláciu vykazujú modely Z^+_4 , Z^+_5 a Z^+_6 , či už počítané pomocou HDP alebo HNP. Tie dosahujú nielen vysokú koreláciu so skutočným ziskom, ale vykazujú aj relatívne silnú závislosť s daňovým základom. Na základe grafickej analýzy a korelačných koeficientov, sme sa rozhodli v analýze pokračovať už len s uvedenými tromi modelmi.

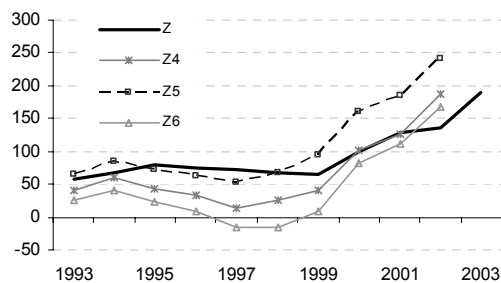
Nasledujúce grafy zobrazujú skutočne vykázaný zisk podnikateľskými subjektami a zisk, ktorý indikujú modely s najvyššou koreláciou. Zvlášť sú vedené modely odvodené z identity HDP a zvlášť HNP. Aj napriek pomerne silnej vzájomnej závislosti, nie je jednoduché rozhodnúť sa pre konkrétny model.

Porovnanie zisku z daňových priznaní a jeho odhad podľa modelov 4,5 a 6 – HNP (mld. Sk)

Zdroj: MF SR, DR SR

Porovnanie zisku z daňových priznaní a jeho odhad podľa modelov 4,5 a 6 – HDP (mld. Sk)

Zdroj: MF SR, DR SR

6.3 Konštrukcia modelu

Aby bolo možné modely využívať na účely prognózy, bolo potrebné vytvoriť systém, na základe ktorého by sa odhadli všetky vysvetľujúce (nezávislé) premenné. Kvôli jednoduchosti a konzistentnosti prognóz MF SR, zvlášť boli odhadnuté len tie makroekonomické premenné, ktoré v tom čase neboli prognózované v rámci IFP. Podrobnosti a rovnice sú v Prílohe č.1.

Takto odhadnuté exogénne premenné boli dosadené do východiskovej rovnice a pomocou štandardných ekonometrických techník boli vygenerované prognózy zisku. Ďalším krokom bolo vystavenie modelov niekoľkým testom, najmä ich spoľahlivosti kopírovania pôvodných dát a teda vierohodnosti špecifikácie jednotlivých modelov.

Testovanie sme uskutočnili štandardným spôsobom v jednoduchých simuláciách, ktoré spočívali v tom, že sa predpokladalo, že napr. rok 2000 je aktuálnym rokom, t.j. za rok 1999 sú posledné známe údaje. Spustil sa model a výsledky modelovej simulácie na roky 2001-2003 boli porovnané so skutočnými hodnotami zisku. Ako benchmarkový model sa navyše pre porovnanie použil jednoduchý model HDP, čo znamená, že rast zisku v sledovanom období bol zhodný s tempom rastu HDP⁸.

Výsledky sú prezentované v Prílohe č.2. Je zrejmé, že testované identity podávajú spoľahlivo kvalitnejšie odhady ako jednoduchý HDP model z pohľadu priemernej chybovosti predikcie. Jednoročná predikcia, ktorá predpokladala HNP za národný dôchodok, sa prostredníctvom modelu Z^+_5 javí najspoľahlivejšou.

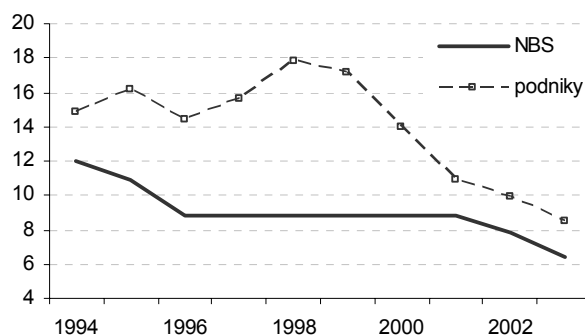
RMSE⁹ pre takto definovaný model v jednotlivých rokoch vykazuje neporovnateľne najlepšie štatistiky. RMSE je ukazovateľ, ktorý meria priemernú chybu odchýlok rezíduí, t.j. čím je RMSE nižšie, tým predikované údaje presnejšie kopírujú pôvodné údaje. Ak by sme si za národný dôchodok zvolili HDP, ani tu sa výsledky výrazne nelíšia. Naďalej sa potvrdzuje sila modelu Z^+_5 .

Avšak tieto výsledky majú jeden problém. Hoci Z^+_5 bezpečne a spoľahlivo poskytuje prognózu v rokoch 2000 a 2001, je treba poznamenať, že vývoj na medzibankovom trhu plne nekorešpondoval s vývojom, ktorý simuloval model. Konkrétne, v dôsledku reštrukturalizácie bankového sektora, priemerná úroková miera na poskytnuté úvery pre podniky klesla o viac ako 6% v rokoch 1999 - 2001, zatiaľ čo základná sadzba stanovovaná NBS ostala nezmenená (od roku 2002 je ich vývoj približne v súlade). Ak sa pri testovaní prijal predpoklad, že v roku 2000 a 2001 je prognóza úrokovej miery pre podniky zhodná so skutočnými hodnotami v uvedených rokoch, t.j. nie je modelovo simulovaná, rozdiel v úspešnosti medzi modelovým prístupom založeným na identitách a jednoduchým modelom HDP sa značne zúžil. Pri takejto úprave sa navyše vypovedacia schopnosť Z^+_5 znižuje.

⁸ $Z^+_{GDP_t} = \frac{HDP_t}{HDP_{t-1}} \cdot Z_{t-1}$

⁹ RMSE (Root Mean Square Forecast Error) – štandardná odchýlka rezíduí, $RMSE = \sqrt{\frac{1}{T} \sum (y_t^f - y_t)^2}$.

**Porovnanie vývoja základnej sadzby NBS
a priemernej sadzby z úrokov pre podniky (%)**

Zdroj: MF SR

Problém výsledného odhadu zisku pri využití makroekonomickej proxy premennej spočíva v tom, že odhad by sa mal čo najviac približovať čistému zisku (rozdielu medzi celkovým vykázaným ziskom a stratou) a nie pozitívnemu hospodárskemu výsledku, t.j. zisku. Na druhej strane, zjednodušene sa dá povedať, že len zisk je relevantný z hľadiska výpočtu základu dane. Preto je veľmi pravdepodobné, že výsledky získané z makroekonomického modelu majú tendenciu nadhodnotiť vývoj čistého zisku.

Problém sa dá ilustrovať nasledovne. Pokiaľ by každá firma na Slovensku zlepšila svoj výkaz ziskov a strát o 1 milión Sk, potom by vplyv na makroekonomický odhad zisku činil približne 1 milión násobený počtom firiem. Avšak, v skutočnosti je to tak, že dopad na zisk by závisel od počtu firiem, ktoré už vykazovali zisk alebo ich strata nepresiahla 1 milión Sk.

Aby sa zobral do úvahy načrtnutý problém, modely založené na identitách boli znova špecifikované. Upravená verzia na rozdiel od predchádzajúcej vychádza z medziročných zmien zisku firiem, zatiaľ čo pôvodný model bol založený na absolútnych hodnotách. Rast zisku bol násobený podielom firiem vykazujúcich zisk na celkovom počte firiem. Prírodným obmedzením tohto prístupu je fakt, že model implicitne obsahuje predpoklad o distribúcii veľkosti firiem a ich ziskovosti, rovnako ako aj o vývoji podielu ziskových firiem na celkovom počte. Na druhej strane explicitne berie do úvahy, že nie všetky firmy vykazujú zisk. Model má formu:

$$\Delta Z_t = \alpha \Delta Z_t^+ + \varepsilon_t, \quad (12)$$

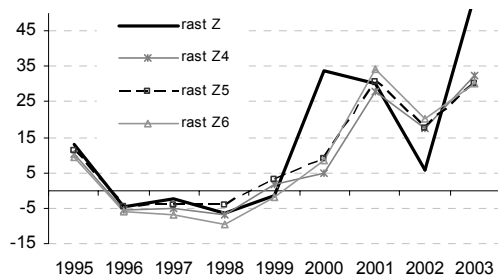
kde ΔZ predstavuje medziročnú zmenu zisku, α podiel ziskových firiem na celkovom počte - nastavené na rovnakú hodnotu z poslednej skutočnosti, ε je rezíduum.

Nanovo upravené modely boli opäť vystavené sérii testov ako v predošlom prípade, kde sa porovnávali výsledky simulácií, ako kopírujú pôvodné dáta. V týchto testoch bolo rezíduum stanovené jednotne na hodnotu historického priemeru.

Z dôvodu problému popísaného vyššie, v modeloch boli prognózy úrokových mier nahradené skutočnými údajmi v rokoch 2000 a 2001. Tieto modely opäť spoľahlivo prekonávajú jednoduchý model HDP, pokiaľ ide o priemernú odchýlku odhadu a jednoročnú prognózu. Odhad zisku prostredníctvom modelu Z^+_6 s použitím HNP sa javí byť najviac spoľahlivým spôsobom na prognózu zisku. Priemerná chyba jednoročnej predikcie je 17,72

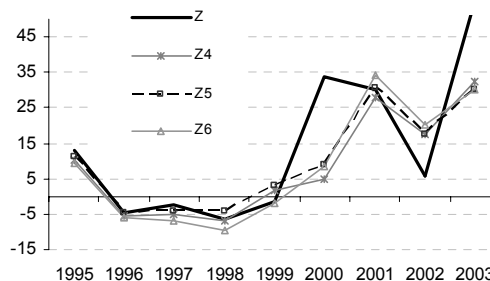
v porovnaní s 48,36 pre jednoduchý HDP model. Grafy ukazujú výsledky najlepších modelov založených na diferenciách.

Odhad zisku jednotlivými modelmi s využitím medziročných zmien – HNP

Zdroj: MF SR, DR SR

Odhad zisku jednotlivými modelmi s využitím medziročných zmien - HDP

Zdroj: MF SR, DR SR

6.4 Záver

Nasledovné tabuľky ukazujú súhrnné výsledky testovaných modelov. Prvá tabuľka ukazuje priemernú chybovosť pri najlepších modeloch založených na identitách a modelu HDP za obdobie 2000-2003. Druhá tabuľka ukazuje chybovosť pri jednoročných prognózach.

Najlepším modelom založeným na hodnotách je Z^+_5 , ktorý zvlášť dobre odhadol zisk za roky 2002 a 2003. Je však založený na ťažko interpretovateľných predpokladoch z pohľadu ekonómie. Simuluje úrokové miery v rozpore so skutočným vývojom (pri nahradení simulovaných údajov skutočnými sa jeho chybovosť radikálne zvýši) a neobsahuje v sebe predpoklad o čistom zisku.

Celkovo preto možno za najlepší model označiť model založený na diferenciách Z^+_6 , ktorý produkuje výsledky na skutočných úrokových mierach a zachytáva svojim spôsobom rozdiel medzi ziskom a čistým ziskom.

Súhrnné porovnanie spoľahlivosti modelovej predikcie

model	Z^+_4	Z^+_5	Z^+_6	Z^+_{HDP}
RMSE	Celkovo	Celkovo	Celkovo	Celkovo
HNP zmeny	37,93	38,54	34,76	48,36
bez úrokovej miery	25,69	26,26	17,72	
HDP zmeny	38,98	40,55	36,81	48,36
bez úrokovej miery	26,27	28,37	19,97	
HNP	16,41	9,09	20,25	48,36
bez úrokovej miery	34,92	41,1	46,71	
HDP	11,99	5,5	16,03	48,36
bez úrokovej miery	33,21	40,62	45,25	

Zdroj: MF SR

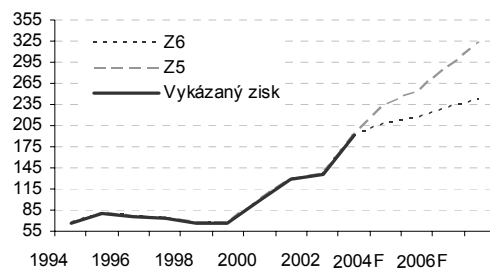
Súhrnné porovnanie spoľahlivosti modelovej predikcie

model	Z^+_4	Z^+_5	Z^+_6	Z^+_{HDP}
RMSE	Chybovosť v roku	Chybovosť v roku	Chybovosť v roku	Chybovosť v roku
HNP zmeny	18	18,55	17,79	26,34
bez úrokovej miery	11,66	12,84	9,59	
HDP zmeny	19,8	20,73	19,59	26,34
bez úrokovej miery	14,44	15,99	12,88	
HNP	13,97	7,68	16,54	26,34
bez úrokovej miery	17,3	20,79	23,19	
HDP	9,88	6,51	12,5	26,34
bez úrokovej miery	15,77	21,53	22,08	

Zdroj: MF SR

Nasledujúci graf ukazuje zisk na obdobie 2004-2007, ako ho prognózujú modely Z^+_5 a Z^+_6 . Pre účely prognózy dane z príjmov právnických osôb sme na základe uvedeného zvolili model Z^+_6 .

Prognóza zisku podľa modelu 5 (HDP) a modelu 6 (rast HNP)

Zdroj: MF SR

7. Krok 2 - Prognózovanie DPPO

Druhým krokom v prognózovaní DPPO je prechod od daňovej základne z predchádzajúcej časti ku prognóze samotnej daňovej povinnosti. Schematicky:

$$DZ = Z^+ - adj, \quad (13)$$

kde DZ je daňový základ, ktorý sa získa zo zisku firiem po abstrahovaní úprav vyplývajúcich z legislatívy (adj). Na takto upravený základ dane sa aplikuje sadzba dane DS . Prognóza DPPO sa získa po odpočítaní daňových úľav a dane zaplatenej v zahraničí ($dú$):

$$DPPO = DS \cdot DZ - dú \quad (14)$$

Nasledujúca tabuľka ukazuje hlavné riadky daňového priznania PO s agregovanými údajmi za Slovensko, približuje prechod od zisku k výslednej daňovej povinnosti.

Agregátne údaje z daňových priznaní za zdaňovacie obdobia 1993 – 2003 (v mil. Sk)

Zdaň. obdobie	Zisk (+r.100)	Základ dane >0 (+r.400)	Odpočít daňovej straty (r.410)	Základ dane pred zdanením (r.500)	Sadzba dane (r.510) [%]	Daň pred úpravou (r.600)	Suma úprav na dani (r.610)	Výsledná daň (r.800)
1993	57 999	63 457		67 832	45	28 565	2 855	25 697
1994	67 783	71 356	584	75 023	40	28 810	2 383	26 621
1995	83 304	87 453	1 076	85 626	40	35 820	1 358	34 356
1996	75 033	81 676	1 352	77 492	40	26 551	1 611	25 911
1997	72 989	81 213	1 669	78 530	40	25 588	2 059	25 302
1998	66 238	76 222	2 140	71 450	40	25 828	2 750	25 193
1999	64 994	73 420	2 555	70 187	40	27 105	2 697	25 312
2000	99 585	102 019	4 181	98 169	29	27 783	2 796	25 163
2001	129 795	110 726	4 511	106 455	29	30 273	4 193	26 006
2002	135 633	141 061	5 731	134 737	25	33 345	4 574	28 696
2003	190 517	166 749	4 025	161 846	25	40 341	6 414	33 870

Poznámka: čísla riadkov zodpovedajú aktuálnym daňovým priznaniam za rok 2004

Zdroj: DR SR

Potom, čo sme dostali prognózu zisku, ďalší postup spočíva v prognózovaní súm hlavných riadkov daňového priznania. Schematicky je postup od výkazu ziskov a strát až po daňovú povinnosť naznačený v Prílohe č.3. Sadzba dane bola nastavená rovnako ako u ostatných predpokladov podľa platnej legislatívy na 19%. Prognózovali sme nasledujúce premenné:

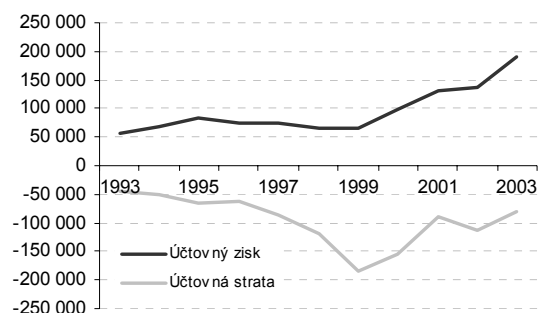
- *základ dane* = upravený zisk resp. kladný výsledok hospodárenia alebo kladný rozdiel medzi príjmami a výdavkami
- *odpočet daňovej straty* (počas 5 nasledujúcich zdaňovacích období bezprostredne nasledujúcich po období, za ktoré bola strata vykázaná)
- *úľavy* a iné daňové oslobodenia podľa zákona č. 366/1999 Z.z. § 35, § 35a, § 35b (zahraniční investori) a zákona č. 511/1992 Z.z., § 102 (novovzniknuté daňové subjekty), ktoré platia do uplynutia lehoty, na ktorú boli udelené.

Pri prognóze daňových príjmov DPPO je primárnou premennou výsledok hospodárenia právnických osôb, ktorý je konečným výstupom účtovníctva a deklaruje sa na výkaze ziskov a strát (povinná príloha daňového priznania). Ako bolo spomínané, na účely výberu dane je zaujímavý iba pozitívny hospodársky výsledok (rozdiel medzi príjmami a výdavkami > 0) v riadku č. 100 (+r.100).

Porovnanie vývoja kladného a záporného hospodárskeho výsledku 1993 – 2003

Zdaňovacie obdobie	Zisk (+r.100) [mil. Sk]	Strata (-r.100) [mil. Sk]
1993	57 999	-44 893
1994	67 783	-49 566
1995	83 304	-65 852
1996	75 033	-63 152
1997	72 989	-87 077
1998	66 238	-118 320
1999	64 994	-184 261
2000	99 585	-154 237
2001	129 795	-90 573
2002	135 633	-112 559
2003	190 517	-79 853

Porovnanie vývoja kladného a záporného hospodárskeho výsledku 1993 – 2003

Zdroj: DR SR

Ďalej sa v princípe jedná o úpravu účtovného zisku na zisk daňový. Zisk bol upravený o položky zvyšujúce základ dane a položky znižujúce základ dane a r.320 a r.330, ktorých suma je však zanedbateľne malá. Položky zvyšujúce a položky znižujúce základ dane sa od r. 1993 vyvíjali relatívne rovnomerne a základ dane (+r.400) korešpondoval približne s 1,06 násobkom zisku (+r.100). Výnimku tvoria zdaňovacie obdobia r. 2001 a r. 2003. Príčinou je pravdepodobne úprava legislatívy, najmä v uznávaní daňových výdavkov (nákladov) a v odpisovej politike.

Vývoj riadkov daňového priznania dôležitých pre výpočet základu dane za zdaňovacie obdobia 1993 – 2003

Zdaňovacie obdobie	Kladný HV (+r.100) [mil. Sk]	Položky zvyšujúce HV (r.200) [mil. Sk]	Položky znižujúce HV (r.300) [mil. Sk]	Základ dane (+r.400) [mil. Sk]	Koeficient (+r.400/ +r.100)	Rozdiel (+r.100 - +r.400) [mil. Sk]
1993	57 999	22 002	11 860	68 235	1,2	-10 235
1994	67 783	34 116	22 127	77 705	1,1	-9 922
1995	83 304	61 851	32 578	87 453	1,0	-4 149
1996	75 033	66 653	44 862	81 676	1,1	-6 643
1997	72 989	84 711	58 833	81 213	1,1	-8 224
1998	66 238	134 544	77 827	76 222	1,2	-9 984
1999	64 994	222 006	111 259	73 420	1,1	-8 426
2000	99 585	333 234	240 236	102 019	1,0	-2 435
2001	129 795	304 393	532 122	110 726	0,9	19 068
2002	135 633	312 148	256 990	141 061	1,0	-5 428
2003	190 517	289 005	300 330	166 749	0,9	23 768

Zdroj: DR SR

Na prvý pohľad zaujme obrovský objem položiek r.200 a r.300. Treba si uvedomiť, že pokým v r.100 a r.400 sú agregované sumy subjektov, ktoré dosiahli len kladné výsledky, u položiek sú agregované sumy za všetky PO, teda za ziskové a stratové podniky spolu. Na prvý pohľad nekorektné porovnanie sme použili preto, lebo aj subjekty, ktoré dosiahnu stratu môžu mať v konečnom dôsledku kladný základ dane a naopak. Posledný stĺpec ukazuje význam položiek pre úspešnosť odhadu. Rozdiel medzi ziskom a základom dane sa v rokoch 2001-2003 menil medziročne rádovo o 20 mld. Sk. To robí z prognózovania základu dane

v najbližších rokoch značne neistú záležitosť. Budúca analýza sa musí zamerať na vysvetlenie týchto rozdielov, v opačnom prípade sa bude musieť počkať na stabilnejší pomer, ako tomu bolo pred rokom 2001.

V našom prípade sme sa rozhodli nastaviť koeficient +r. 400/+r. 100 arbitrárne na 0,95, ktorý zodpovedá priemeru za posledné štyri roky. Pri vysokej volatilitite v posledných rokoch a malej schopnosti tento jav vysvetliť, je aritmeticky priemer primeraným riešením. Do úvahy prichádza ešte nastavenie koeficientu na úroveň posledného pozorovania v roku 2003, táto možnosť bola použitá pri analýze senzitivity v ďalšej časti. Jednoduchým pre násobením zisku z +r.100 koeficientom 0,95 sme dostali kladný základ dane v +r.400 na celé obdobie prognózy. Schematicky:

$$r.100 + r.200 - r.300 = r.310$$
$$r.400 = r.310 - r.320 - r.330$$

v prognóze IFP: $r.100 \cdot 0,95 = r.400$

Ďalšou premennou, ktorá má signifikantný dopad na celkový výnos dane a ktorú je preto potrebné odhadnúť, je odpočet daňovej straty (r.410). Uморovanie daňovej straty upravuje § 30 zákona č. 595/2003 Z.z., pričom odpočet daňovej straty sa od 1.1.2004 stal jednoduchším a má menej obmedzení.

Pri odhade odpisu straty sme zobrali do úvahy tri skutočnosti. Prvou je fakt, že priemer vykázananej agregátnej straty za posledné tri známe roky 2001-2003 je 94,3 mld. Sk, čo je výrazne menej oproti priemeru 1998-2000 na úrovni 152 mld. Sk (tab. na str. 29). Druhou skutočnosťou je pokles medziročného objemu odpísanej straty v roku 2003, čo sa stalo prvýkrát od roku 1993, keď dovtedy naopak odpis straty stúpala (tab. na str. 28). Treťou skutočnosťou je spomínaná zmena legislatívy od 1.1.2004, ktorá zaviedla pre podniky výhodnejšie pravidlá na odpis straty. Prvé dva faktory svedčia o tom, že reštrukturalizácia podnikov je spojená s finančnou konsolidáciou a je možné očakávať ďalší pokles vykázananej a preto aj odpisovanej straty. Tretí faktor môže pôsobiť opačne.

Všetky podobné úvahy sú komplikované jednou základnou skutočnosťou. Je ňou fakt, že z hľadiska umorovania daňovej straty nie je ani veľmi podstatný objem vykázananej straty, ale najmä jej distribúcia. Odpis straty si môžu totiž podniky uplatniť len v prípade, keď po vykázananej strate dosiahnú v nasledujúcich rokoch kladný základ dane, pričom platí časové obmedzenie 5 rokov na odpis. Berúc do úvahy tieto skutočnosti, objem umorenej straty počas obdobia prognózy sme vypočítali opäť arbitrárnym spôsobom snažiac sa o konzervatívny prístup ako aritmetický priemer odpočítavanej straty za obdobia 2000 - 2003, zvýšený o 10%.

Týmto spôsobom sme určili základ dane (r.500). V obdobiach r. 2001 až 2003 bol základ dane následne upravovaný aj o hodnotu darov, zaplatený príspevok združeniu právnických osôb, náklady na reklamu a reklamné predmety a ostatné odpočítateľné položky. V novom zákone došlo k zrušeniu všetkých odpočítateľných položiek okrem daňovej straty, r. 500 sa teda rovná kladný základ dane znížený o odpočet daňovej straty.

$$r.500 = (+r.400) - r.410$$

Znížený základ dane v ďalšom kroku daňovníci pre násobia aktuálnou daňovou sadzbou. Daňovou reformou bola sadzba dane znížená a stanovená jednotne na 19%. Dostávame tak daň pred uplatnením úľav (r. 600).

$$r.600 = r.500 * r.510 \text{ (sadzba dane)}$$

Ďalšou položkou, ktorá významne ovplyvňuje výslednú daň, sú poskytnuté úľavy na dani, daňové oslobodenia a daňové úvery. Tieto boli v zákone č. 595/2003 Z.z. úplne eliminované (viac v časti o legislatíve). Z hľadiska prognózy je dôležité, že tie daňové úľavy a oslobodenia, ktoré už boli schválené, môžu ich poberatelia, ktorým vznikol nárok podľa platného zákona a poskytnutie štátnej pomoci schválil Úrad pre štátnu pomoc, využívať až do ich úplného vyčerpania (udeľované boli na 5 resp. 10 rokov). Pre subjekty, ktoré žiadali o poskytnutie úľav do 31.12.2003, úrad môže vydať rozhodnutie o poskytnutí investičných stimulov aj neskôr, najneskôr však do 31. 12. 2006.

Pri odhade úľav sme vychádzali zo zoznamu poskytnutých úľav v minulom období, ktorý máme k dispozícii. Celkové úľavy na dani (r.610, predtým r.650) v zdaňovacích obdobiach rokov 2004 - 2007 predpokladáme na základe uvedeného vo výške 5 900 mil. Sk ročne. Hoci úľavy znižujú daňovú povinnosť, treba si uvedomiť ich vzťah so základom dane. Pri zvýšení úľav musí dôjsť k ekvivalentnému zvýšeniu základu dane a preto ich prípadná zmena oproti prognóze má prakticky neutrálny dopad na samotnú prognózu DPPO.

Z hľadiska objemu poskytnutých úľav podnikom majú na Slovensku dominantné postavenie Volskswagen Bratislava, ktorý uplatňuje úľavu podľa nariadenia vlády č. 192/1998 Z.z. a U.S. Steel Košice, ktorý uplatňuje úľavu podľa § 35 a § 35a zákona č. 366/1999 Z.z. Týmto dvom subjektom boli v rokoch 1999-2003 poskytnuté úľavy na dani z príjmov v celkovej výške 15,8 mld. Sk. Volkswagen môže uplatňovať úľavu do konca roka 2008 a U.S. Steel do konca roka 2009, v ďalších rokoch by sa potom tieto subjekty mali stať významným zdrojom príjmu rozpočtu. V roku 2004 boli udelené nové daňové úľavy pre 18 subjektov, ktoré o ne požiadali ešte v roku 2003. Celková suma poskytnutých úľav je 7,4 mld. Sk a bude môcť byť čerpaná rovnomerne počas nasledujúcich 10 rokov.

Pre odhad výslednej dane (r.800) je po úľavách (r.610) ešte nutné odpočítať zápočet dane zaplatenej v zahraničí (r.800), ten je však v podmienkach Slovenska zatiaľ zanedbateľne nízky.

$$r.800 = r.600 - \text{úľavy} - \text{zápočet dane zaplatenej v zahraničí}$$

Posledným krokom pri odhade je očistenie odhadu od vplyvov, ktoré majú jednorázový charakter a musia byť preto v ďalšom období zohľadnené. V roku 2003 ním bola napríklad úhrada jedného daňového subjektu vo výške takmer 3 mld. Sk, ktorá sa už v budúcnosti pravdepodobne nezopakuje. Podobný vplyv má platba U.S. Steel vo výške 16 mil. USD v rokoch 2004 a 2005 (v závislosti od kurzu cca 500 mil. Sk).

Výsledná prognóza DPPO i hlavné agregáty daňového priznania sú prezentované v nasledovnej tabuľke.

Odhad riadkov daňových priznaní za zdaňovacie obdobia 2004 – 2007 (v mil. Sk)

	Zisk (+r.100)	Základ dane>0 (+r.400)	Odpočet daňovej straty (r.410)	Základ dane pred zdanením (r.500)	Sadzba dane (r.510) [%]	Daň pred úľavou (r.600)	Suma úľav na dani (r.610)	Výsledná daň (r.800)
2004F	207 387	196 659	5 073	191 586	19	36 401	5 900	30 501
2005F	217 222	206 019	5 073	200 946	19	38 180	5 900	32 280
2006F	230 914	219 039	5 073	213 965	19	40 653	5 900	34 753
2007F	242 668	230 217	5 073	225 144	19	42 777	5 900	36 877

Poznámka: čísla riadkov zodpovedajú aktuálnym daňovým priznaniam 2004

Zdroj: MF SR

Je nutné poznamenať, že DPPO v r.800 je predpisom dane a je teda daňovým príjmom verejnej správy podľa národných účtov (po pripočítaní sankcií), ku ktorému sa viaže kapitálový transfer na strane výdavkov (viac v časti o akruálnych daniach). Akruálna daň je podľa definície predpis dane znížený o nevymožiteľnú časť predpisu zvýšený o vybraté sankcie v bežnom roku. Podľa septembrovej notifikácie 2003 bol koeficient vymožiteľnosti predpisu¹⁰ 0,989 a sankcie 132 mil. Sk. To znamená, že pri rovnakých predpokladoch by bola **akruálna DPPO v roku 2004 vo výške 30 297 mil. Sk** oproti 30 501 z tabuľky (30 501*0,989+132). **Príjem DPPO v národných účtoch by bol zaznamenaný vo výške 30 633 mil. Sk** (30 501+132). Na strane výdavkov by bol v NÚ zaznamenaný kapitálový transfer verejnej správy voči podnikom vo výške 336 mil. Sk (30 633-30 297).

Akruálna DPPO (ESA 95)				
(v mil. Sk)	2004F	2005F	2006F	2007F
DPPO - predpis	30 501	32 280	34 753	36 877
<i>koeficient vymožiteľnosti predpisu</i>	<i>0,989</i>	<i>0,989</i>	<i>0,989</i>	<i>0,989</i>
DPPO - kapitálový transfer	336	355	382	406
DPPO - sankcie	132	132	132	132
DPPO - akruálna daň	30 297	32 057	34 503	36 603
DPPO podľa NÚ	30 633	32 412	34 885	37 009

Zdroj: ŠÚ SR

Na záver pridávame jednoduchú analýzu senzitivity, aby sme dokumentovali závislosť výsledkov prognózy od arbitrárne stanovených predpokladov. Jedná sa o predpoklady ohľadom stanovenia koeficientu r.400/r.100 a odpočtu daňovej straty, ktoré boli v základnom scenári stanovené ako priemer za posledné štyri roky (v prípade odpisu straty zvýšený o 10%), ktoré boli v scenároch určené na poslednú známu úroveň z roku 2003. Scenár 1 mení predpoklad koeficientu, scenár 2 predpoklad odpisu straty. Pre scenár 3 sme prijali ďalší arbitrárny predpoklad o navýšení základu dane v každom roku prognózy o 10%, čo možno chápať ako „dividendu“ daňovej reformy.

Najväčšiu absolútnu odchýlku od základného scenára vykazuje scenár 3, keď v roku 2007 rozdiel narastie až na 4,3 mld. Sk, čo je 11,6% celkového výnosu dane. Z hľadiska rozpočtu je dôležitejšie negatívne riziko v scenári 1 s odchýlkou 9,1% v roku 2007.

Zmeny oproti základnému scenáru				
[mil. Sk]	2004F	2005F	2006F	2007F
Základný scenár	30 501	32 280	34 753	36 877
Scenár 1	- 2 875	-3 012	-3 202	-3 365
Scenár 2	+199	+199	+200	+199
Scenár 3	+3 640	+3 818	+4 065	+4 278

Zdroj: Štátne záverečné účty SR, DR SR

¹⁰ koeficient vymožiteľnosti predpisu = (1- koeficient nevymožiteľnosti); viac na str. 18

Záver

Tento materiál mal priniesť viac svetla do prognózovania dane z príjmu právnických osôb na Ministerstve financií Slovenskej republiky. Vzhľadom na to, že téma je na Slovensku pomerne neznáma, ambíciou materiálu okrem prezentácie metódy odhadovania bolo aj priniesť viac informácií o dani samotnej, ktoré sú dôležité z pohľadu analýz a prognóz.

Skúsenosti MF SR potvrdzujú, že odhad DPPO je poznamenaný najväčšou neistotou spomedzi všetkých daní. Zvlášť toto platí v období nezmenenej legislatívy. Pokým u ostatných daní sa v prípade stabilnej legislatívy potvrdzuje pomerne významná závislosť výnosu od makroekonomickej základne dane, v prípade DPPO tomu tak nemusí byť. Príčiny sú tak ekonomické ako i legislatívne. Zisk, ktorý je základňou DPPO, sa totiž vyznačuje vysokou volatilitou v závislosti od ekonomického cyklu. Navyše mnohé ustanovenia v legislatíve vytvárajú iba právne predpoklady pre konkrétne rozhodovanie podnikateľského subjektu o ich využití. Pri zostavení daňového priznania firmy navyše často používajú „kreatívne účtovníctvo“ s cieľom minimalizovať základ dane. Miera využívania tohto nástroja daňovej „optimalizácie“ závisí od viacerých faktorov, ako napríklad priestor, ktorý poskytuje samotná legislatíva, právne povedomie a výška sadzby dane. Všetky tieto faktory sa v čase vyvíjajú a zároveň nemusia mať symetrický efekt, o to je miera neistoty pri prognóze DPPO vyššia.

Prístup odhadu DPPO v tomto materiáli sa skladá z dvoch krokov. Prvým je odhad zisku s využitím základných makroekonomických identít a ekonometrických postupov pri odhade niektorých exogénnych premenných. Na základe rôznych modelov bol vybraný ten, ktorý bol jednak ekonomicky najlepšie interpretovateľný a tiež obstál pri štatistickom testovaní výsledkov. Tento zisk bol potom v druhom kroku transformovaný sledom krokov daňového priznania na výslednú DPPO na aktuálnej báze. Oba kroky nesú so sebou veľkú neistotu a vyžadujú si preto pri nedostatku relevantných informácií viacero arbitrárne stanovených predpokladov.

Podľa názoru autorov uplynie ešte viacero rokov, kým bude možné predikovať výnos DPPO s väčšou mierou istoty. Predpokladom je ustálenie štruktúry ekonomiky a stabilné legislatívne prostredie. Medzinárodné skúsenosti však ukazujú, že k pomerne veľkým odchýlkam skutočného plnenia oproti odhadu bude pravdepodobne dochádzať vždy, najmä v bodoch obratu ekonomického cyklu.

Analýza zameraná na spresnenie odhadu DPPO v podmienkach Slovenska pravdepodobne spočíva v mikroekonomických analýzach a simuláciách. Predmetom takýchto analýz môžu byť najmä hlavné agregáty daňového priznania s využitím detailnejších informácií, ako napríklad daňové odpisy alebo umorovanie straty. Perspektívnu budúcnosť najmä pri krátkodobějších prognózach by mohla mať spolupráca analytikov ministerstva s desiatimi najväčšími platiteľmi dane DPPO na Slovensku.

Nech už budú metódy prognózovania DPPO akokoľvek sofistikované, podľa názoru autorov by samotný odhad tempa rastu dane nemal výrazne prekračovať tempo rastu HDP, v súlade s predpokladmi Cobb-Douglasovej produkčnej funkcie. Vyššie tempo rastu možno akceptovať len v prípade konkrétnych argumentov. Zvlášť toto platí pre odhady MF SR, ktoré sú vstupom pre rozpočet verejnej správy, kde riziko podhodnotenia daní je zákonite prijateľnejšie ako riziko nadhodnotenia.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

1. „Assessing developments in profitability“, European Commission, Quarterly report on the euro area, Volume 3, 2004
2. „Brožúry a letáky – daň z príjmu právnických osôb – podanie daňového priznania a zaplatenie dane“, Daňové riaditeľstvo SR, <http://www.drsr.sk>
3. „Európsky systém účtov ESA 1995“, Štatistický úrad SR, 1997
4. „Informácia o dopadoch sadzby dane z príjmov právnických osôb a porovnanie daňových príjmov za roky 1999 – 2001“, Ministerstvo financií SR, <http://www.finance.gov.sk>
5. „Konceptia daňovej reformy v rokoch 2004 – 2006“, INEKO – Stredoeurópsky inštitút pre ekonomické a sociálne reformy, <http://www.ineko.sk>
6. „Measuring and analysing profit development in the euro area“, ECB, Monthly Bulletin, 2004
7. „Prehľad podnikateľských subjektov, ktorým schválila vláda SR investičné stimuly“, Ministerstvo hospodárstva SR, <http://www.economy.gov.sk>
8. Zákon č.286/1992 Zb. o daniach z príjmov v znení neskorších predpisov
9. Zákon č.366/1999 Z.z. o daniach z príjmov v znení neskorších predpisov
10. Zákon č.595/2003 Z.z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov

PRÍLOHA č.1 - Odhad exogénnych veličín

Exogénne premenné, ktoré sú potrebné na odhad ziskovosti podnikov a ktoré nie sú súčasťou makroekonomických prognóz IFP, bolo potrebné v dôsledku faktu, že vstupujú do modelu, ekonometricky odhadnúť. Bola použitá metóda najmenších štvorcov. Zároveň sa predpokladá jednotková elasticita s HDP. V dôsledku predpokladanej reštrikcie, bolo potrebné túto testovať pomocou Waldovho testu (Výsledky potvrdzujú, že sa prijíma hypotéza o jednotkovej elasticite.).

Nižšie uvedené rovnice sú odhadované na leveloch, napriek tomu, že sú nestacionárne. Problémy so stacionaritou je možné odstrániť cez diferencie, naráža sa však na ďalší problém. Ten spočíva v dĺžke časových radov. Z uvedeného dôvodu sa odhad uskutočnil na leveloch. Durbin -Watsonova štatistika síce v dvoch prípadoch prekračuje povolenú hranicu a potvrdzuje, že reziduá sú autokorelované a model je potrebné prešpecifikovať, výstupy však napriek tomu potvrdzujú prítomnosť väzieb medzi sledovanými veličinami.

Property income (total)

Dependent Variable: LOG(PROPINC-GINTP)-LOG(GDP)

Method: Least Squares

Date: 10/21/04 Time: 11:57

Sample(adjusted): 1994 2003

Included observations: 10 after adjusting endpoints

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	-2.776599	0.101508	-27.35339	0.0000
R	0.067403	0.007130	9.453220	0.0000
R-squared	0.917834	Mean dependent var		-1.838341
Adjusted R-squared	0.907563	S.D. dependent var		0.221339
S.E. of regression	0.067295	Akaike info criterion		-2.382616
Sum squared resid	0.036229	Schwarz criterion		-2.322099
Log likelihood	13.91308	F-statistic		89.36337
Durbin-Watson stat	2.257088	Prob(F-statistic)		0.000013

Property income (corporate use)

Dependent Variable: LOG(CORPU)-LOG(GDP)

Method: Least Squares

Date: 10/26/04 Time: 15:52

Sample(adjusted): 1994 2003

Included observations: 10 after adjusting endpoints

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	-3.043212	0.124421	-24.45892	0.0000
R	0.077135	0.008740	8.825851	0.0000
R-squared	0.906864	Mean dependent var		-1.969490
Adjusted R-squared	0.895222	S.D. dependent var		0.254822
S.E. of regression	0.082485	Akaike info criterion		-1.975551
Sum squared resid	0.054430	Schwarz criterion		-1.915034
Log likelihood	11.87776	F-statistic		77.89564
Durbin-Watson stat	2.487153	Prob(F-statistic)		0.000021

Property income (corporate resources)

Dependent Variable: LOG(CORPR)-LOG(GDP)

Method: Least Squares

Date: 11/25/04 Time: 17:11

Sample(adjusted): 1994 2003

Included observations: 10 after adjusting endpoints

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	-3.086278	0.146106	-21.12352	0.0000
R	0.063699	0.010263	6.206806	0.0003
R-squared	0.828047	Mean dependent var		-2.199577
Adjusted R-squared	0.806553	S.D. dependent var		0.220225
S.E. of regression	0.096861	Akaike info criterion		-1.654231
Sum squared resid	0.075056	Schwarz criterion		-1.593714
Log likelihood	10.27115	F-statistic		38.52444
Durbin-Watson stat	2.043075	Prob(F-statistic)		0.000258

$$Dep_t = \beta \cdot K_{t-1} \frac{PIF_t}{PIF_{t-1}}$$

$$K_t = (1 - \beta)K_{t-1} \frac{PIF_t}{PIF_{t-1}} + IF_t$$

$$\Delta PEWFP_t = \Delta(W_t \cdot Empl_t)$$

$$\Delta r_t = \Delta repo_t$$

$$\Delta NIPD_t = \Delta NIPDBOP_t$$

<i>repo</i>	2jtýždenná repo sadzba NBS
<i>Dep</i>	Amortizácia
<i>PROPINC</i>	Dôchodky z majetku celkové
<i>CORPR</i>	Dôchodky z majetku finančných a nefinančných korporácií, na strane použitia
<i>CORPU</i>	Dôchodky z majetku na strane použitia
<i>PIF</i>	Investičný deflátor
<i>β</i>	Miera opotrebovania kapitálu
<i>Empl</i>	Počet zamestnaných v národnom hospodárstve
<i>PEWFP</i>	Priemerné ročné mzdové náklady
<i>NIPD</i>	Prvotné dôchodky so zahraničím (NÚ)
<i>NIPDBOP</i>	Prvotné dôchodky so zahraničím, z PB
<i>IF</i>	Tvorba hrubého fixného kapitálu
<i>r</i>	Úroková sadzba pre podniky
<i>GINTP</i>	Vládne splátky úrokov

¹¹ Vzhľadom na to, že podniky majú možnosť čerpať úvery v zahraničí, v budúcnosti by bolo zaujímavé preveriť závislosť úrokovej miery na poskytované úvery pre podniky od vývoja domácich ako i zahraničných úrokových mier (napr. cez vážený priemer základnej sadzby NBS a ECB).

PRÍLOHA č.2 - Porovnanie modelových výstupov

Modely pracujúce s tempom rastu HNP

Tabuľka - Výstupy z modelu 4 (tempá rastu HNP)						
rok	Zisk z daňových priznaní	Zisk z daňových priznaní	Zisk z daňových priznaní	Zisk z daňových priznaní	Zisk z daňových priznaní	Zisk z daňových priznaní
	Aktuál	Prognóza 2000	Prognóza 2001	Prognóza 2002	Prognóza 2003	Prognóza 2004
1998	66,987	66,987	66,987	66,987	66,987	66,987
1999	65,683	65,683	65,683	65,683	65,683	65,683
2000	99,585	72,633	99,585	99,585	99,585	99,585
2001	129,795	80,034	112,640	129,795	129,795	129,795
2002	135,633	84,285	121,390	139,303	135,633	135,633
2003	190,517	111,063	154,735	176,839	174,338	190,517
2004		123,472	172,370	196,609	194,097	212,260
2005		131,051	184,626	209,751	206,677	226,988
2006		140,719	200,036	227,765	224,632	246,781
2007		148,408	213,708	244,545	241,378	265,308

Tabuľka - Výstupy z modelu 5 (tempá rastu HNP)						
rok	Zisk z daňových priznaní	Zisk z daňových priznaní	Zisk z daňových priznaní	Zisk z daňových priznaní	Zisk z daňových priznaní	Zisk z daňových priznaní
	Aktuál	Prognóza 2000	Prognóza 2001	Prognóza 2002	Prognóza 2003	Prognóza 2004
1998	66,987	66,987	66,987	66,987	66,987	66,987
1999	65,683	65,683	65,683	65,683	65,683	65,683
2000	99,585	74,973	99,585	99,585	99,585	99,585
2001	129,795	82,243	112,129	129,795	129,795	129,795
2002	135,633	85,262	119,074	137,393	135,633	135,633
2003	190,517	108,327	147,842	169,713	169,173	190,517
2004		119,985	164,166	188,074	187,839	211,578
2005		127,709	176,135	201,024	200,642	226,878
2006		136,862	190,582	218,246	218,162	246,699
2007		144,794	204,149	235,325	235,633	266,446

Tabuľka - Výstupy z modelu 6 (tempá rastu HNP)						
rok	Zisk z daňových priznaní	Zisk z daňových priznaní	Zisk z daňových priznaní	Zisk z daňových priznaní	Zisk z daňových priznaní	Zisk z daňových priznaní
	Aktuál	Prognóza 2000	Prognóza 2001	Prognóza 2002	Prognóza 2003	Prognóza 2004
1998	66,987	66,987	66,987	66,987	66,987	66,987
1999	65,683	65,683	65,683	65,683	65,683	65,683
2000	99,585	72,926	99,585	99,585	99,585	99,585
2001	129,795	80,858	112,552	129,795	129,795	129,795
2002	135,633	87,262	122,591	139,615	135,633	135,633
2003	190,517	116,995	157,906	177,963	174,979	190,517
2004		132,034	177,250	198,373	195,227	212,903
2005		142,353	191,262	212,128	208,236	228,274
2006		152,893	206,889	229,680	225,631	247,505
2007		160,389	219,905	245,397	241,273	264,794

Modely pracující s tempom rastu HDP

Tabuľka - Výstupy z modelu 4 (tempá rastu HDP)						
rok	Zisk z daňových priznaní Aktuál	Zisk z daňových priznaní Prognóza 2000	Zisk z daňových priznaní Prognóza 2001	Zisk z daňových priznaní Prognóza 2002	Zisk z daňových priznaní Prognóza 2003	Zisk z daňových priznaní Prognóza 2004
1998	66,987	66,987	66,987	66,987	66,987	66,987
1999	65,683	65,683	65,683	65,683	65,683	65,683
2000	99,585	73,936	99,585	99,585	99,585	99,585
2001	129,795	80,928	112,089	129,795	129,795	129,795
2002	135,633	87,069	122,822	141,915	135,633	135,633
2003	190,517	108,327	149,984	172,609	166,898	190,517
2004		123,241	170,280	195,775	190,179	216,202
2005		129,192	180,642	207,040	200,636	229,359
2006		138,928	196,027	225,341	218,783	249,843
2007		147,227	210,271	243,100	236,463	269,784

Tabuľka - Výstupy z modelu 5 (tempá rastu HDP)						
rok	Zisk z daňových priznaní Aktuál	Zisk z daňových priznaní Prognóza 2000	Zisk z daňových priznaní Prognóza 2001	Zisk z daňových priznaní Prognóza 2002	Zisk z daňových priznaní Prognóza 2003	Zisk z daňových priznaní Prognóza 2004
1998	66,987	66,987	66,987	66,987	66,987	66,987
1999	65,683	65,683	65,683	65,683	65,683	65,683
2000	99,585	76,276	99,585	99,585	99,585	99,585
2001	129,795	83,137	111,678	129,795	129,795	129,795
2002	135,633	88,046	120,706	140,004	135,633	135,633
2003	190,517	105,591	143,390	165,483	161,733	190,517
2004		119,754	162,476	187,240	183,921	215,519
2005		125,850	172,651	198,313	194,601	229,249
2006		135,071	187,172	215,822	212,314	249,761
2007		143,614	201,412	233,880	230,718	270,921

Tabuľka - Výstupy z modelu 6 (tempá rastu HDP)						
rok	Pozitívny zisk z daňových priznaní Aktuál	Pozitívny zisk z daňových priznaní Prognóza 2000	Pozitívny zisk z daňových priznaní Prognóza 2001	Pozitívny zisk z daňových priznaní Prognóza 2002	Pozitívny zisk z daňových priznaní Prognóza 2003	Pozitívny zisk z daňových priznaní Prognóza 2004
1998	66,987	66,987	66,987	66,987	66,987	66,987
1999	65,683	65,683	65,683	65,683	65,683	65,683
2000	99,585	74,229	99,585	99,585	99,585	99,585
2001	129,795	81,752	112,000	129,795	129,795	129,795
2002	135,633	90,045	124,023	142,226	135,633	135,633
2003	190,517	114,258	153,154	173,733	167,439	190,517
2004		131,803	175,159	197,539	191,110	216,845
2005		140,494	187,278	209,418	201,895	230,645
2006		151,103	202,879	227,256	219,383	250,567
2007		159,208	216,468	243,952	235,858	269,269

Modely pracující s HNP

Tabuľka - Výstupy z modelu 4 (HNP)						
rok	Pozitívny zisk z daňových priznaní Aktuál	Pozitívny zisk z daňových priznaní Prognóza 2000	Pozitívny zisk z daňových priznaní Prognóza 2001	Pozitívny zisk z daňových priznaní Prognóza 2002	Pozitívny zisk z daňových priznaní Prognóza 2003	Pozitívny zisk z daňových priznaní Prognóza 2004
1998	66,987	66,987	66,987	66,987	66,987	66,987
1999	65,683	65,683	65,683	65,683	65,683	65,683
2000	99,585	83,818	99,585	99,585	99,585	99,585
2001	129,795	103,287	119,803	129,795	129,795	129,795
2002	135,633	113,463	128,501	137,937	135,633	135,633
2003	190,517	190,073	203,015	213,131	211,181	190,517
2004		224,306	235,488	247,291	245,864	225,782
2005		244,297	253,566	266,133	265,055	245,542
2006		270,449	280,085	296,241	295,851	276,502
2007		290,764	301,953	323,494	324,035	304,661

Tabuľka - Výstupy z modelu 5 (HNP)						
rok	Pozitívny zisk z daňových priznaní Aktuál	Pozitívny zisk z daňových priznaní Prognóza 2000	Pozitívny zisk z daňových priznaní Prognóza 2001	Pozitívny zisk z daňových priznaní Prognóza 2002	Pozitívny zisk z daňových priznaní Prognóza 2003	Pozitívny zisk z daňových priznaní Prognóza 2004
1998	66,987	66,987	66,987	66,987	66,987	66,987
1999	65,683	65,683	65,683	65,683	65,683	65,683
2000	99,585	95,144	99,585	99,585	99,585	99,585
2001	129,795	118,647	123,789	129,795	129,795	129,795
2002	135,633	129,614	133,007	138,143	135,633	135,633
2003	190,517	199,698	200,624	205,903	203,700	190,517
2004		236,140	234,942	241,429	239,693	227,147
2005		260,983	257,605	264,452	263,036	251,047
2006		290,039	286,897	297,353	296,563	284,945
2007		315,495	313,837	329,922	329,982	318,674

Tabuľka - Výstupy z modelu 6 (HNP)						
rok	Pozitívny zisk z daňových priznaní Aktuál	Pozitívny zisk z daňových priznaní Prognóza 2000	Pozitívny zisk z daňových priznaní Prognóza 2001	Pozitívny zisk z daňových priznaní Prognóza 2002	Pozitívny zisk z daňových priznaní Prognóza 2003	Pozitívny zisk z daňových priznaní Prognóza 2004
1998	66,987	66,987	66,987	66,987	66,987	66,987
1999	65,683	65,683	65,683	65,683	65,683	65,683
2000	99,585	79,374	99,585	99,585	99,585	99,585
2001	129,795	95,101	117,159	129,795	129,795	129,795
2002	135,633	106,316	126,898	138,887	135,633	135,633
2003	190,517	186,332	204,274	216,191	213,212	190,517
2004		223,015	238,911	252,062	249,600	227,425
2005		245,777	259,282	272,555	270,363	248,827
2006		269,194	283,973	301,825	300,599	278,767
2007		283,630	301,677	326,851	327,047	304,408

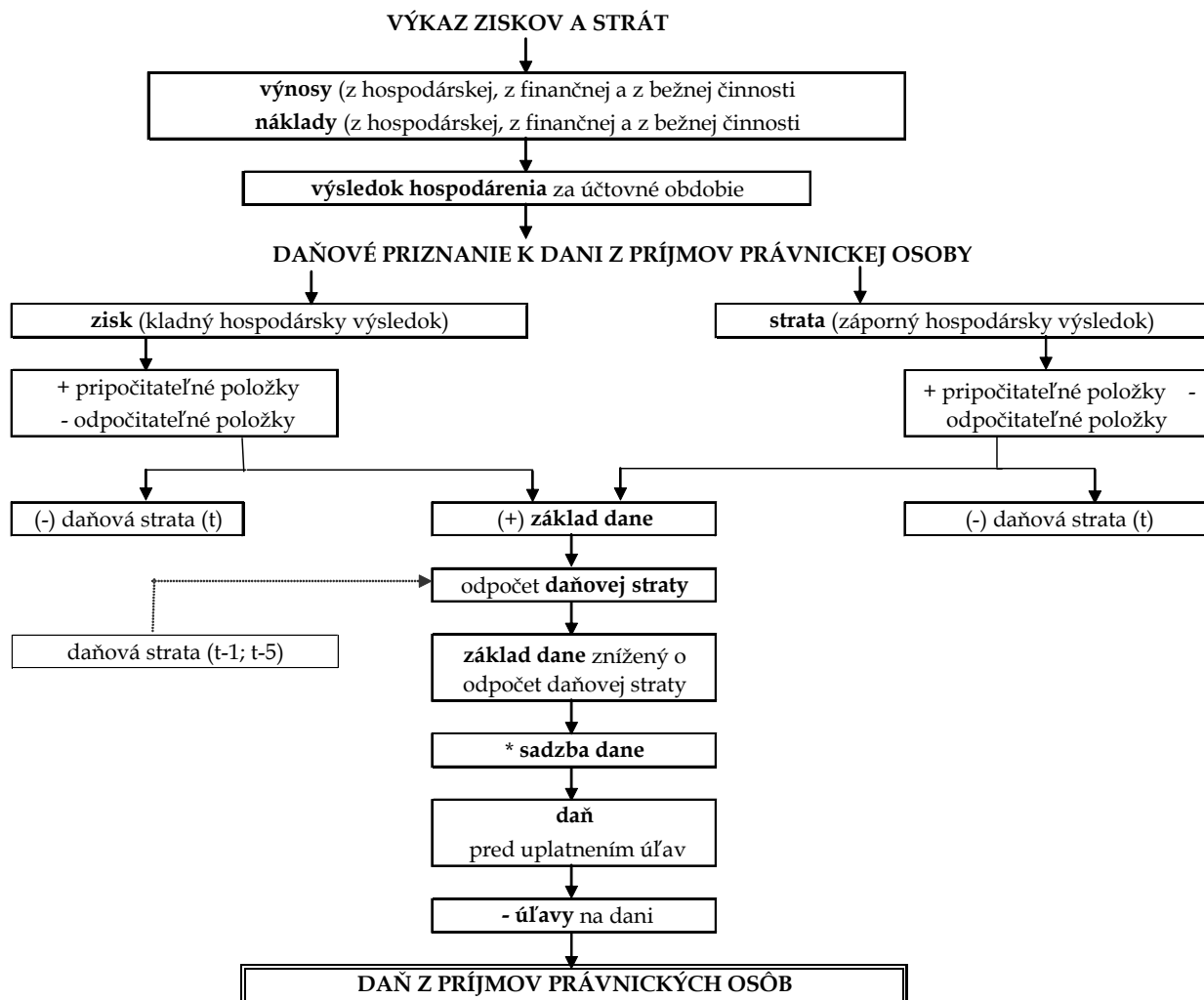
Modely pracující s HDP

Tabuľka - Výstupy z modelu 4 (HDP)						
rok	Pozitívny zisk z daňových priznaní Aktuál	Pozitívny zisk z daňových priznaní Prognóza 2000	Pozitívny zisk z daňových priznaní Prognóza 2001	Pozitívny zisk z daňových priznaní Prognóza 2002	Pozitívny zisk z daňových priznaní Prognóza 2003	Pozitívny zisk z daňových priznaní Prognóza 2004
1998	66,987	66,987	66,987	66,987	66,987	66,987
1999	65,683	65,683	65,683	65,683	65,683	65,683
2000	99,585	87,661	99,585	99,585	99,585	99,585
2001	129,795	105,921	118,595	129,795	129,795	129,795
2002	135,633	121,672	132,867	145,793	135,633	135,633
2003	190,517	182,002	191,102	204,736	194,929	190,517
2004		223,625	230,964	246,272	236,988	233,159
2005		238,816	244,242	260,295	251,360	248,099
2006		265,168	270,962	290,582	282,336	279,240
2007		287,283	294,630	319,617	312,302	309,181

Tabuľka - Výstupy z modelu 5 (HDP)						
rok	Pozitívny zisk z daňových priznaní Aktuál	Pozitívny zisk z daňových priznaní Prognóza 2000	Pozitívny zisk z daňových priznaní Prognóza 2001	Pozitívny zisk z daňových priznaní Prognóza 2002	Pozitívny zisk z daňových priznaní Prognóza 2003	Pozitívny zisk z daňových priznaní Prognóza 2004
1998	66,987	66,987	66,987	66,987	66,987	66,987
1999	65,683	65,683	65,683	65,683	65,683	65,683
2000	99,585	98,987	99,585	99,585	99,585	99,585
2001	129,795	121,282	122,581	129,795	129,795	129,795
2002	135,633	137,823	137,373	146,000	135,633	135,633
2003	190,517	191,627	188,711	197,507	187,447	190,517
2004		235,459	230,419	240,410	230,818	234,524
2005		255,502	248,281	258,614	249,341	253,605
2006		284,758	277,774	291,694	283,049	287,682
2007		312,014	306,513	326,046	318,249	323,193

Tabuľka - Výstupy z modelu 6 (HDP)						
rok	Pozitívny zisk z daňových priznaní Aktuál	Pozitívny zisk z daňových priznaní Prognóza 2000	Pozitívny zisk z daňových priznaní Prognóza 2001	Pozitívny zisk z daňových priznaní Prognóza 2002	Pozitívny zisk z daňových priznaní Prognóza 2003	Pozitívny zisk z daňových priznaní Prognóza 2004
1998	66,987	66,987	66,987	66,987	66,987	66,987
1999	65,683	65,683	65,683	65,683	65,683	65,683
2000	99,585	83,217	99,585	99,585	99,585	99,585
2001	129,795	97,735	115,951	129,795	129,795	129,795
2002	135,633	114,525	131,264	146,744	135,633	135,633
2003	190,517	178,261	192,361	207,795	196,960	190,517
2004		222,334	234,388	251,043	240,724	234,802
2005		240,296	249,959	266,717	256,668	251,385
2006		263,913	274,850	296,167	287,084	281,504
2007		280,149	294,353	322,975	315,314	308,927

PRÍLOHA č. 3 - Schéma prechodu od hospodárskeho výsledku (zisku) k DPPO a tlačivo k daňovému priznaniu k dani z príjmov PO

DIČ

II. časť - VÝPOČET ZÁKLADU DANE A DANE			
Popis položky	Riadok Znamienko	Údaje v celých Sk	Vyplní správcu dane
Výsledok hospodárenia pred zdanením (zisk +, strata -) alebo rozdiel medzi príjmami a výdavkami (17 ods. 1 zákona) (r. 1 - r. 2 tabuľky F - III. časť)	100		
Položky zvyšujúce výsledok hospodárenia alebo rozdiel medzi príjmami a výdavkami			
Sumy, ktoré neoprávnené skrátili príjmy vrátane rozdielu podľa § 17 ods. 5 zákona a sumy nepoľahčujúcich plnení, ak nie sú súčasťou riadku 100	110		
Sumy podľa § 17 ods. 21 a § 52 ods. 12 zákona prijaté v zdaňovacom období, za ktoré sa priznanie podáva, ak nie sú súčasťou riadku 100	120		
Výdavky (náklady), ktoré nie sú daňovými výdavkami podľa § 21 zákona alebo ktoré boli vynaložené v rozpore alebo nad rozsah § 19 zákona, okrem súm uvedených na r. 140, 150 a 180 (tabuľka A - III. časť)	130		
Sumy podľa § 17 ods. 21 a § 19 ods. 4 zákona, ktoré neboli zaplatené do konca zdaňovacieho obdobia	140		
Rozdiel, o ktorý odpisy hmotného majetku uplatnené v účtovníctve prevyšujú daňové odpisy tohto majetku (tabuľka B - III. časť)	150		
Rozdiely z precenenia derivátov a cenných papierov a kurzové rozdiely vyplývajúce z uplatnenia § 17 ods. 17 zákona	160		
Úprava (zvýšenie) základu dane v prípade zrušenia daňovníka likvidáciou, pri vyhlásení konkurzu alebo povolení vyrovnania (§ 17 ods. 8 zákona)	170		
Ostatné položky zvyšujúce riadok 100, neuvedené v r. 110 až 170	180		
Príjmy daňovníkov nezaložených alebo nezriadených na podnikanie (§ 12 ods. 3 zákona), ktoré sú predmetom dane, ak nie sú súčasťou riadku 100	190		
Medzisúčet (r. 110 + r. 120 + r. 130 + r. 140 + r. 150 + r. 160 + r. 170 + r. 180 + r. 190)	200		
Položky znižujúce výsledok hospodárenia alebo rozdiel medzi príjmami a výdavkami			
Príjmy, ktoré nie sú predmetom dane podľa § 12 ods. 7 zákona, ak sú súčasťou riadku 100	210		
Príjmy, ktoré nie sú predmetom dane u daňovníkov nezaložených alebo nezriadených na podnikanie (§ 12 ods. 3 zákona), ak sú súčasťou riadku 100 a nie sú uvedené na riadku 210	220		
Príjmy oslobodené od dane podľa § 13 zákona, ak sú súčasťou riadku 100, príp. súčasťou riadku 190	230		
Príjmy nezahrňované do základu dane podľa § 17 ods. 3 písm. a) zákona, rozdiely z precenenia derivátov a cenných papierov a kurzové rozdiely vyplývajúce z uplatnenia § 17 ods. 17 zákona	240		
Rozdiel, o ktorý daňové odpisy hmotného majetku prevyšujú odpisy tohto majetku uplatnené v účtovníctve (tabuľka B - III. časť)	250		
Sumy podľa § 17 ods. 21 zákona, ak neboli prijaté v zdaňovacom období, za ktoré sa priznanie podáva, ak sú súčasťou riadku 100	260		
Sumy podľa § 17 ods. 21, § 19 ods. 4 a § 52 ods. 12 zákona, ktoré boli zaplatené v zdaňovacom období, ak nie sú súčasťou riadku 100	270		
Úprava (zníženie) základu dane v prípade zrušenia daňovníka likvidáciou, pri vyhlásení konkurzu alebo povolení vyrovnania (§ 17 ods. 8 zákona)	280		
Ostatné položky neuvedené v r. 210 až 280, znižujúce riadok 100	290		
Medzisúčet (r. 210 + r. 220 + r. 230 + r. 240 + r. 250 + r. 260 + r. 270 + r. 280 + r. 290)	300		
Základ dane alebo daňová strata			
Základ dane alebo daňová strata (r. 100 + r. 200 - r. 300)	310		
Časť základu dane alebo daňovej straty, vykázananej spoločnosťou, prispôbujúca na komplementárov a na spoločníkov verejnej obchodnej spoločnosti	320		
Úhrn vyňatých príjmov (základov dane) podliehajúcich zdaneniu v zahraničí	330		
Základ dane (+) alebo daňová strata (-) po úprave o položky uvedené na riadkoch 320 a 330 (r. 310 - r. 320 - r. 330)	400		

DIČ

Položky odpočítateľné od základu dane uvedeného na riadku 400			
Odpočet daňovej straty najviac do výšky základu dane uvedeného na r. 400	410		
Základ dane znížený o odpočet daňovej straty zaokrúhlený na celé Sk nadol (r. 400 - r. 410)	500	+	
Sadzba dane a daň pred uplatnením úľav na dani a uplatnením zápočtu dane zaplatenej v zahraničí			
Sadzba dane (v %)	510		
Daň pred uplatnením úľav na dani (r. 500 x r. 510) : 100	600		
Úľavy na dani			
Úľava na dani podľa	610		
Daň znížená o úľavy na dani (r. 600 - r. 610)	700	+	
Daň po uplatnení zápočtu dane zaplatenej v zahraničí			
Zápočet dane zaplatenej v zahraničí, najviac do sumy uvedenej na riadku 700 (z riadku 6 tabuľky E - III. časť)	710		
Daň po úľavách a po zápočte dane uvedenej na riadku 710 zaokrúhlená na celé Sk nadol (r. 700 - r. 710)	800	+	
Daň upravená o preddavky na daň			
Úhrn preddavkov zaplatených za zdaňovacie obdobie podľa § 42 zákona	810		
Úhrn preddavkov zrazených na zabezpečenie dane za zdaňovacie obdobie podľa § 44 zákona	820		
Suma dane vybranej zárukou považovanej za preddavok na daň (§ 43 ods. 7 zákona)	830		
Celková suma preddavkov na daň (r. 810 + r. 820 + r. 830)	840		
Daň z r. 800	850		
Daň na úhradu (kladný rozdiel r. 850 - r. 840)	900	+	
Daňový preplatok (záporný rozdiel r. 850 - r. 840)	901	-	
Preplatok dane (-)			
Daň na účely určenia výšky preddavkov na daň			
Daň na účely určenia výšky preddavkov na daň podľa § 42 zákona	910		
Dodatkové daňové priznanie			
Dátum zistenia vyššej daňovej povinnosti			200
Posledná známa daň (r. 800 daňového priznania)	920		
Novo zistená daň (r. 800 dodatčného daňového priznania)	930		
Zvýšenie (+) alebo zníženie (-) dane (r. 930 - r. 920)	940		
Posledná známa daňová strata (r. 400 daňového priznania)	950		
Novo zistená daňová strata (r. 400 dodatčného daňového priznania)	960		
Zvýšenie (+) alebo zníženie (-) daňovej straty (r. 960 - r. 950)	970		

PRÍLOHA č. 4 - Zoznam použitých skratiek

<i>A</i>	Amortizácia
<i>ČZD</i>	Čisté zmiešané dôchodky
<i>ČZD^{d-}</i>	Čisté zmiešané dôchodky, bez sektora domácností
<i>ČPP</i>	Čistý prevádzkový prebytok
<i>DPPO</i>	Daň z príjmu právnických osôb
<i>DP</i>	Daňové príjmy
Δ	Diferencia (rozdiel medzi 2 po sebe nasledujúcimi obdobiami: (t-(t-1)))
<i>Div</i>	Dividendy
<i>H</i>	Domácnosti
<i>DM</i>	Dôchodky z majetku
<i>DM^{nfk}</i>	Dôchodky z majetku finančných a nefinančných korporácií
<i>DM_p^{nfk}</i>	Dôchodky z majetku finančných a nefinančných korporácií, na strane použitia
<i>DM_z^{ns}</i>	Dôchodky z majetku nefinančný sektor, na strane zdrojov
<i>DM^T</i>	Dôchodky z majetku, celkovo
<i>EDS</i>	Efektívna daňová sadzba
<i>F</i>	Firmy
<i>FO</i>	Fyzické osoby
<i>HDP</i>	Hrubý domáci produkt
<i>HNP</i>	Hrubý národný produkt
<i>IFP</i>	Inštitút finančnej politiky
<i>Z⁺_i</i>	i-tý model na výpočet pozitívneho zisku (v grafoch označenie <i>Z_i</i>), <i>i</i> =1...7
<i>K</i>	Kapitál
<i>M</i>	Mzdy a sociálne odvody
<i>N</i>	Nájomné
<i>NÚ</i>	Národné účty
<i>D</i>	Nepriame dane
α	Parameter pre podiel firiem vykazujúcich zisk na celkovom počte firiem
<i>Y</i>	Potenciálny produkt
<i>Z⁺</i>	Pozitívny zisk
<i>L</i>	Práca
<i>PO</i>	Právnické osoby
<i>PDZ</i>	Prvotné dôchodky so zahraničím
<i>RZ</i>	Reinvestované zisky korporácií
ε	Rezíduum
<i>DS</i>	Sadzba dane
<i>SZČ</i>	Samostatná zárobková činnosť
<i>Sub</i>	Subvencie, dotácie
<i>TFP</i>	Súhrnná produktivita faktorov
<i>SNÚ</i>	Systém národných účtov
<i>Ú</i>	Úrokové platby
<i>G</i>	Vláda
<i>DZ</i>	Základ dane
<i>adj</i>	Zo zákona vyplývajúce úpravy na základ dane pred uplatnením sadzby dane